

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Ron Mathias Aul
Charlie Aaron Long
Emil Aru
Joonatan Tilk
Lukas Loooris
Melissa Poppy Tomson
Amelia Filippov
Adriana Pöldma

Õnnitleme vanemaid!

Beebid ja nende vanemad Suuremõisa lossi trepil.
Foto: Argo Nurs

Beebid käisid Suuremõisas vastuvõtul

Reede, 9. juuli õhtupoolikul kogunesid Suuremõisa lossi 2020. aasta II poolaastal sündinud Hiiumaa valla beebid ja nende vanemad. Kutsutud oli 30 pisipoissi ja -tüdrukut, kelle sünnikoht on Hiiumaa vald.

Vallavalitsusel on ilus traditsioon kutsuda noored vallako-

danikud kord poolaastas koos vanematega vallavanema vas-

tuvõtule. Beebipäeva avasõnad lausus Käina sotsiaaltöösperialist Heli Tuisk ning seejärel kõlasid muusikalised tervitused Hiiumaaga seotud noortelt muusikutelt: üles astusid Ilona Muhel ja Maret Alango

ning muusikaõpetaja Heli Lindmäe juhendusel laululaps Keitlin Oolmets. Aitäh teile!

Päevakohase kõnega tervitas ja õnnitles beebipäeval osalejaid vallavanem Hergo Tasuja, kes andis päevakangelastele ja nen-

de peredele roosiõie, lapse nime ja Hiiumaa valla vapiga hõbelusika ning raamatu „Pisike puu”.

Soovime teile – Maicel, Helena, Fred-Erik, Viola, Robin, Liisa, Mathias, Laur Tõnn, Konrad, Reti, Arlen, Amelia, Mairon,

Sandra, Robin, Ragnar, Valdis, Riko Mattias, Alvin, Emma, Solon, Kleron, Elias, Rico, Madeleen, Stefan-Roby, Jete Kiara, Lorette, Kerr ja Jasper – tore dat kasvamist ja rõõmsat lapsepõlve!

Jätkusuutlik Hiiumaa

Egert Jürimaa lõi vanast tanklast puutöökoja, kus väärindab Hiiumaal kasvanud puitu

„Jätkusuutlik Hiiumaa” on artiklisari, kus tutvustame UNESCO programmialal „Inimene ja biosfäär” toimetavaid Hiiumaa ettevõtteid, kes majandavad saare hoiatud elukeskkonnas loodusega kooskõlas.

Egert Jürimaa on loonud vanast amortiseerunud Lauka tankla- hoonest puutöökoja, kus oma ettevõttega Puupuru OÜ annab puidule uue elu, valmistades nii palgist kui ka kalibree- ritud massiivpuidust mitme- suguseid konstruktsioone: vä- likööke, varjualuseid, väikse- maid palkhooneid jne.

Palkehitud on Egerti ala- ti paelunud, kuid varem pole palkmaja ehituse õppimiseks olnud niisuguseid võimalu- si, nagu nüüd on loodud. Nii haaraski ta võimalusest kinni ja läks õppima Hiiumaa ame- tikooli, kus omandas esimese lennuga palkmaja ehituse eri- ala neljanda taseme.

Peale kooli lõpetamist käis Egert veel aasta palgatööl, kuid siis sai aru, et puutöö on tal- le oluline ja südamelähedane ning ta soovib oma aja pühen-

dada puusepp-ehitaja erialale. Egerti sõnul tööst tal puudust veel tulnud pole. Aeg-ajalt käib abiks ka mõni sõber, kes tun- neb samuti puutöö vastu huvi.

Vanad põhimõtted täpsemal viisil

Ehitusel kasutab Egert vanu traditsioonilisi tööpõhimõtteid, kuid uuel ja täpsemal vii- sil. Tänapäevased tööriistad või- maldavad puitu töödelda liht- samini ja kiiremini. Tööjoo- nised koostab ta enne alusta- mist arvutis – nii saab klient ai- mu valmivast tööst ning see on abiks ka hinnapakkumise te- gemisel. Kuna ehitusmaterjali hind on märkimisväärselt tõu- nud, annab arvutis tehtud eel- töö selge pildi sellest, kui palju on tööks materjali vaja.

Suuremate tööde puhul teeb OÜ Puupuru koostööd arhitek-

ti ning inseneriga, et valmiv konstruktsioon oleks nõuete- kohane.

Egertile meeldib eriti mõ- te, et selle asemel, et Hiiumaal kasvanud puit saarelt odavalt välja rändaks, suudab ta koha- likule puidule anda oma tööga kõrgema väärtuse.

Värvatest elumajani

OÜ Puupuru üks põhilisi tege- vus on vahvärkkonstruktsioo- nide ehitamine. Egerti sõnul on mujal maailmas värvärkhitus rohkem levinud kui Eestis, see- tõttu on tal tihti vaja selgitada, mis on vahvärk ja millised on selle kasutusvõimalused.

Vahvärkkonstruktsioon koosneb massiivpuidust detai- lidest, mis on omavahel tappli- detega ühendatud. Tappliited tagavad konstruktsioonile tu- gevuse ning jäikuse. Sellisest konstruktsioonist saab ehitada värvatest elumajadeni.

„Võrreldes tavalise konst- ruktsiooniga vajab vahvärk- konstruktsioon vähem puitu.

Egert Jürimaa ütleb, et palkehitud on teda alati paelunud. Foto: erakogu

Tulekahju puhul on massiiv- puit vastupidavam kui ohemast materjalist konstruktsioon, ku- na massiivsem puit põleb aeg- lasemalt,” lausus Egert.

Veel selgitas ta, et vahvärk võimaldab maja ehitada õhu- kindlamaks, kuna isolatsioo- ni jaoks tekib minimaalselt lii- tekohti. Soovi korral jääb elu- ruumide ehitusel interjööri näha konstruktsioon, mis an- nab juurde hubasust ja oma- näolisust, kuid alati on võima- lus jätta konstruktsioon ka sei- na sisse.

Piirid lisavad põnevust

Kindlasti üks põnevamaid ja ka keerulisemaid projekte on Egertil olnud Vahtrepas, kus ta renoveeris vana ja väsinud re- hielamu, paigaldas uue katu- sekonstruktsiooni ja vahetas välja kahjustunud seinapalgid.

Egerti sõnul lisavad vane- mate majade puhul põnevust just need piirid, mida seavad olemasolevad seinad, müürid, aknaavad jne. „Rehielamud on saanud haruldaseks nähtu- seks, kuna vahepealsetel aega- del pole inimestel olnud piisa-

valt teadmisi ning vahendeid, et hoida ära kahjustused, mis tekkida võivad,” rääkis Egert.

OÜ Puupuru palkehitud ja vahvärkkonstruktsioonid kan- navad Hiiumaa rohelist märki. Märgis antakse Hiiumaal too- detud ja/või hiiumaisest toor- aineist toodetud kvaliteetsele tootele või Hiiumaal pakutava- le teenusele, mis on saanud jätkusuutliku majandamise tule- musena, väärtustab ning väär- indab kohalikku loodus- või inimressurssi, traditsioonili- si oskusi ja kohalikku kultuuri.

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati korraldada riigihange Käina kultuuri- ja huvikeskuse rekonstrueerimise kolmanda etapi ehitustöödeks.

○ Otsustati korraldada avatud hankemenetlusega riigihange investeerimislaenu võtmiseks.

○ Otsustati tunnistada riigihanges „Katlamajade ehitamine“ edukaks OÜ kyte.ee majanduslikult soodsaim pakkumus 233 782,50 eurot (ilma käibemaksuta).

○ Otsustati tunnistada riigihanke „Käina kardiraja ehitamine“ edukaks ASi Tariston pakum-
mus 512 277,45 eurot (ilma käibemaksuta).

○ Otsustati tunnistada riigihanges „Hiiumaa valla teede pindamine 2021“ edukaks ASi Tariston majanduslikult soodsaim pakkumus 217 402,14 eurot (ilma käibemaksuta).

○ Otsustati tunnistada pakujate Ehitus5ECO OÜ ja Haart Ehitus OÜ esitatud kohandatud pakkumused vastavaks, kuna need vastavad kõikidele hanke alusdokumentides esitatud vastavustingimustele.

○ Otsustati lükata tagasi OÜ Reparo Ehitus esitatud pakum-
mus riigihankele „Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse rekonstrueerimise 3. etapi ehitustööd hoo-
neosades A, B ja C“ ja lõpetada hankemenetlus ilma hankelepingut sõlmimata, kuna pakku-
muse maksumus ületas eeldatavat hankelepingu maksumust.

○ Otsustati sõlmida OÜga Arhitekt Must lepingu lisa Kärddla põhikooli lisaprojekteerimistöödeks ehitusmahu vähendamiseks maksumusega 10 200 eurot, lisandub käibemaks.

○ Otsustati sõlmida leping OÜga Elektrilevi Kärddla põhikooli jaoks lisavõimsuse tellimiseks 50 A ulatuses. Liitumistasu on hinnakirja alusel 6500 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Hiiumaa Sport sõlmib lepingu OÜga Salibar Hiiumaa spordikeskuse infograafikatoodete ostmiseks. Hiiumaa spordikeskuse infograafikatoodete maksumus on 5742,70 eurot, lisandub käibemaks.

○ Hiiumaa Sport sõlmib lepingu OÜga Textelle Hiiumaa spordikeskuse tekstiiltoodete ostmiseks. Hiiumaa spordikeskuse tekstiiltoodete maksumus on 11 966,40 eurot, lisandub käibemaks.

○ Kiideti heaks noorsootöö arengukava projekt.

○ Kiideti heaks Hiiumaa sotsiaalvaldkonna arengukava 2022–2030 projekt.

○ Kiideti heaks Hiiumaa valla spordi ja liikumisharrastuste arengukava 2022–2035 projekt.

○ Kiideti heaks Hiiumaa valla kultuurivaldkonna arengukava 2022–2031 projekt.

○ Keelduti ehitusteatisel väljastamisest kavandatud reovee-

puhasti rajamiseks Orjaku küla Vassula kinnistule.

○ Kiideti heaks hajaasustuse programmi viie projekti raames tehtud tööd.

○ Projekti „Puudega inimese eluaseme füüsilise kohandamine 2021“ raames määrati toetus kolmele taotlejale.

○ Otsustati rahuldada 12 taotlust juurdepääsuteede remon-
ditööde tegemiseks.

○ Eluruum tagatakse neljale inimesele.

○ Vabastati Üllar Laid Kõrgessaare osavalla vanema ameti-
kohalt alates 1. juulist 2021 ning nimetati Liili Eller Kõrgessaare osavalla vanemaks 29. juulist 2021 Hiiumaa vallavalitsuse volituste ajaks.

○ Vabastati Merje Kikas 15. augustist 2021 Emmaste põhikooli direktori ametikohalt.

○ Vallavalitsuse korraldusega kinnitatakse riigieelarvelise tegevustoetuse jaotus õpilasvõistluste läbiviimiseks ning õpetajate ja koolijuhtide täiendusõppe piirkondlikuks korraldamiseks 2021. aastal aineseptsioonide taotluste alusel. Toetuse kasutamise prioriteetsed teemad on üleriigilise ja rahvusvahelise väljundiga aineolümpiaadide ning õpilasvõistluste piirkondlike voorude läbiviimine, piirkonna parimate läheta-
mine üleriigilistele olümpiaadi-
dele ja ainevõistlustele, piirkonna eripära väärtustavate ürituste läbiviimine, pandeemia mõ-
jude leevendamine, nüüdisaegset õpikäsitus toetava töökorralduse juurutamine, ühistegevuse juurutamine ainevaldkondade ühistgevusena, parimate praktikate jagamine õpetajate ja juhtide poolt, õpetajate ja haridusasutuste juhtide tun-
nustamine.

○ Kinnitati komisjoni ettepanek: klassi- ja lasteaiaõpetajate aineseptsioonile 850 eurot, eesti keel 545 eurot, inimeseõpetus 250 eurot, matemaatika, loodusained 1850 eurot, loodusained 825 eurot, muusikaõpetus 600 eurot, koolijuhid 850 eurot, HEV aineseptsioon 1650 eurot, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus 600 eurot.

○ Otsustati teha Hiiumaa vallavalitsuse 25. märtsi 2020 määruses „Hiiumaa valla koolieelses-
se lasteasutusse laste vastuvõtu ja väljaarvamise kord“ järgmine muudatus: 1) paragrahvi 6 lõiget 4 muudetakse ja sõnas-
tatakse järgmiselt: „(4) Direktor kinnitab rühmade koosseisu uueks õppeaastaks hiljemalt 1. septembriks.“

○ Otsustati moodustada Emmaste lasteaias sobitusrühm alates 1. augustist 2021, arvestades sobitusrühma komplekteerimisel, et üks erivajadusega laps täidab kolm kohta.

○ Otsustati lubada korraldada lisaõpet kestusega üks õppeaasta 1050 ainetunni ulatuses kolmele Kärddla põhikooli lõpetajale.

○ Väärtustamaks koolihari-
dust ja õppimist otsustati määrata ühekoradne rahaline preemia, millega kaasneb valla tänu-
nukiri neljale kutseõppeasutuse lõpetajale.

○ Otsustati eraldada omaosalus fondist projekti „Sortimisjaamad Hiiumaa koolidele“ kaasfinantseeringuks 1200 eurot.

○ Otsustati moodustada üleriigilise heakorrakonkursi „Eesti kaunis kodu 2021“ Hiiumaa valla hindamiskomisjon: Hergo Tasuja, Ülle Näksi, Liina Siniveer, Kadri Aljas, Kadri Randmaa.

○ Määrati Hiiumaa valla valimiskomisjoni asukohaks Hiiumaa vallavalitsuse asukoht, aadressil Keskväljak 5a, Kärddla linn, Hiiumaa vald, Hiiu maakond, 92414.

○ Kinnitati asutuse Hiiumaa Sport töötajate koosseis alates 1. augustist 2021:
• juhataja;
• meister (kaks kohta);
• haldusjuht Paluküla terviseradadel;
• administraator (kaks kohta);
• haldusspetsialist.

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus:
• OÜ Elektrilevi kasuks Kärddla linna Posti tänav T2 kinnistule uue 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliini ja kahe elektriliitumiskilbi rajamiseks ja majandamiseks;
• ASi Kärddla Veevärk kasuks Hindu külas asuvale Hooldekodu kinnistule;
• OÜ Enefit Connect kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Käina aleviku Hiiu põigu kinnistule,
• OÜ Enefit Connect kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Käina aleviku Ranna tänav kinnistule;
• OÜ Elektrilevi kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Käina aleviku Sõpruse tn 18 kinnistule;
• ASi Elisa Eesti kasuks Hiiumaa valla omandis olevatele kinnisasjadele side maaliiniga koormamiseks: Jausa küla Oote ja Peatuse kinnistu;
• OÜ Elektrilevi kasuks Kärddla linna Pihlaka tee kinnistule;
• ASi Telia Eesti kasuks Kärddla linna kinnistutele sidemaaliiniga koormamiseks: Kalda tänav ja Sadama tänav J1;
• ASi Telia Eesti kasuks Kärddla linna Sireli tänav kinnistule;
• ASi Elisa Eesti kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Jausa külas asuvale Oote kinnistule sidemaaliiniga koormamiseks.

○ Otsustati seada sundvaldus:
• Kärddla Sadama tänav L3 kinnistule OÜ Elektrilevi kasuks uue 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliini ja elektri-
jao-
tuskilbi rajamiseks ning ma-
jandamiseks;
• Taguküla Tagalautri tee kinnistule;
• Kolga küla Kruusa kinnistule.

○ Otsustati muuta Hiiumaa vallavalitsuse 5. mai 2021 korralduse nr 260 „Sundvalduse seadmine Hilleste külas asu-
vale Kopli kinnistule“ punkti 2.

järgnevalt: „2. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks uue 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliini rajamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine). Sundvalduse ala on elektripaigaldiste kaitse-
vööndi ulatus 312 m².

○ Anti projekteerimistingimused:
• Kalana küla Lummelunda maaüksusele elamu ja abihoo-
ne püstitamiseks;
• Ülendi küla Vana-Tooma maaüksusele elamu rajamiseks;
• Kuri küla Mändriku katastriüksusele projekteeritavate hoonete arhitektuurinõuete täpsustamiseks;
• Suureranna küla Männiranna maaüksusel abihoo-
ne detailplaneeringus käsitletud kõrguse tingimuste täpsustamiseks;
• Mardihansu küla Uustalu maaüksusele elamu püstitamiseks;
• Jõesuu küla Sinika maaüksusele elamu püstitamiseks;
• Kärddlas Kõrgessaare mnt 23 maaüksusele olemasoleva hoo-
ne laiendamiseks üle 33%;
• Malvaste küla Vasara maaüksusele elamu ja abihoonete püstitamiseks.

○ Anti otsustuskorras viieks aastaks tasuta kasutusse piirdeaia rajamiseks Emmaste küla Pisipoe kinnistu omanikule uue 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliini ja kahe elektriliitumiskilbi rajamiseks ja majandamiseks.

○ Otsustati anda sihtasutusele Hiiumaa Arenduskeskus tasuta kasutusse viieks aastaks ajavahemikul 1. juunist 30. septem-
bri-
ni Kärddla keskväljakul asuv paviljon nr 5 turismiinfo kes-
kuse pidamiseks.

○ Otsustati anda ASile Elisa Eesti ja ASile Telia Eesti otsustuskorras viieks aastaks tasuta kasutada Hiiumaa spordikeskuse ruum 102 aadressil Põllu tn 27, Kärddla linn, Hiiumaa vald, side teenuse jaoks vajalike kaablite, tugijaamade ja teenuse osutamisega otseselt seotud seadmete paigaldamiseks ees-
märgiga tagada hoones operaatorite sideteenus.

○ Määrati lähiaadressid:
• Haldi küla katastriüksuse 17501:002:0203 lähiaadressiks Villiste;
• Kärddla linnas, Lodju tn 2 kinnisasja liitmiseks sellega piirneva erastatava maa Väike-Liiva tn 3 lähiaadressiks määrati Väike-Liiva tn 3;
• Jausa külas asuva katastriüksuse lähiaadress määrati alljärgnevalt: 17502:001:0335 lähiaadress Toomamere;
• Puski külas, Puski kiriku kinnisasja liitmiseks sellega piirneva erastatava maa Puski-
kooli lähiaadressiks määrati Puski-
kooli;
• Jausa külas asuva katastriüksuse 17502:001:0144 lähiaadressiks määrati Ankr.

○ Anti nõusolek Kõlunõmme küla Juuriku kinnisasja jagamiseks: Juuriku, maatulundusmaa ja lähiaadress Sanglepiku, maatulundusmaa.

○ Anti nõusolek Rootsi küla

Leemendi kinnisasja jagamiseks: Leemendi ja Kläintersi.

○ Kinnitati Sakla küla Päheli kinnistu (pindala 6655 m², ühiskondlike ehitiste maa) avaliku elektroonilise enampakkumise võitjaks Ants Mailendi pak-
kumus summas 29 900 eurot.

○ Kehtestati neli detailplaneeringut:
• Orjaku küla Forelli (Dagopen Arhitektuuribüroo töö nr 20-36);
• Tammistu küla Alliku (Dagopen Arhitektuuribüroo töö nr 20-41);
• Kiduspe küla Tuuliku (Dagopen Arhitektuuribüroo töö nr 19-40);
• Kaleste küla Mäekolli (Dagopen Arhitektuuribüroo töö nr 20-15).

○ Algatati viis detailplaneeringut:
• Vahtrepa küla Mare õu kinnistu detailplaneeringu koostamiseks, kinnitati lähteseisukohad;
• Hirmuste küla Ada maaüksuse detailplaneeringu koostamiseks: maaüksuse sihtotstarbe muutmiseks ja ehitusõiguse määramiseks, kinnitati lähteseisukohad;
• Tahkuna küla Rüütlimetsa maaüksuse detailplaneeringu koostamiseks: maaüksuse kruntimiseks, kinnitati lähteseisukohad;
• Tahkuna küla Põhjanurga maaüksuse detailplaneeringu koostamiseks: maaüksuse kruntimiseks, sihtotstarbe muutmiseks ja ehitusõiguse määramiseks, kinnitati lähteseisukohad;
• Kodeste küla Puraviku maaüksuse detailplaneeringu koostamiseks: maaüksuse kruntimiseks ja ehitusõiguse määramiseks, kinnitati lähteseisukohad.

○ Määrati huvitegevuse ja hariduse lisatoetus Kärddla osavallas:
• Kärddla kultuurikeskusele 220 eurot tantsurühma Naad-
resed treeninglaagri korraldamiseks;
• Kärddla kultuurikeskusele 1100 eurot loomeringi uue metoodika kasutamiseks vahendite hankimiseks;
• Hiiumaa spordikoolile 429 eurot ratsutamistreeninguteks vajaliku treeningvarustuse soetamiseks;
• Mittetulundusühingule Hiiumaa Võrkpall 1828,35 eurot Hiiumaa tüdrukutele suvise võrkpallilaagri korraldamiseks;
• MTÜ-le Hiiumaa Rannatennis 1377 eurot rannatennis-
e kui spordiala propageerimiseks Hiiumaal;
• Hiiumaa spordikoolile 235 eurot „Hiiumaa Ekstreemspor-
disuvi 2021“ läbiviimiseks;
• Emmaste vaba aja keskusele 500 eurot Hiiumaa noorte inspiratsioonipäeva HAIP 2021 korraldamiseks.

○ Määrati huvitegevuse ja hariduse lisatoetus Käina osavallas:
• Elamuskeskusele Tuuletorn 1984,50 eurot kaljuronimise võistlusürituse „Noor tipu tegija karikasari 2021/2022“ korraldamiseks;
• Mittetulundusühingule Jahtklubi Dago 500 eurot 13.-14.08.2021 Oti regati läbiviimiseks Orjaku sadamas;

• mittetulundusühingule Spordiklubi Dagö DG 815,50 eurot kahepäevase noorte kettagol-
filaagri korraldamiseks Hiiumaa kettagolfiradadel ja Ratturi puhketalus;
• Käina huvi- ja kultuurikeskusele 1800 eurot huvikoolile vajalike vahendite tagamiseks õppeprotsessis ja instrumentide hoiustamisel;
• mittetulundusühingule Hiiumaa Laskespordi Klubi 900 eurot võistlusrelva ostmiseks.

○ Määrata huvitegevuse ja hariduse lisa toetus Pühalepa osavallas:
• Pühalepa vaba aja keskusele 1560 eurot noorte jalgpallitreeningute läbiviimiseks Suuremõisas;
• Pühalepa vaba aja keskusele 1300 eurot noorte seiklusl-
bori vahendite soetamiseks;
• Emmaste vaba aja keskusele 500 eurot Hiiumaa noorte inspiratsioonipäeva HAIP 2021 läbiviimiseks;
• mittetulundusühingule Hiiumaa Laskespordi Klubi 900 eurot võistlusrelva ostmiseks;
• Hiiumaa spordikoolile 235 eurot „Hiiumaa ekstreemspor-
disuvi 2021“ läbiviimiseks;
• MTÜ-le Hiiumaa RSK 150 eurot Soo-Oru tallis toimuvate ratsavõistluste kulude osaliseks katmiseks;
• MTÜ-le Hiiumaa RSK 335 eurot parkuuri rajatähist soetamiseks.

○ Määrata huvitegevuse ja hariduse lisatoetus Emmaste osavallas:
• Emmaste vaba aja keskusele 500 eurot Hiiumaa noorte inspiratsioonipäeva HAIP 2021 läbiviimiseks.

○ Määrata huvitegevuse ja hariduse lisatoetus Kõrgessaare osavallas:
• mittetulundusühingule Hiiumaa Haridusselts 3000 eurot individuaalse lauluõppe ja pärimusmuusikaringi korraldamiseks;
• Kõrgessaare vaba aja keskusele 2500 eurot keskuse lasteringide ja treeningrühmade tarvikute soetamiseks;
• Emmaste vaba aja keskusele 500 eurot Hiiumaa noorte inspiratsioonipäeva HAIP 2021 läbiviimiseks.

○ Hiiumaa vallavalitsuse 25. augusti 2020 määruse nr 7 „Hiiumaa vallas huvitegevuse ja hariduse täiendava toetuse määramise tingimused ja kord“ § 6 lõike 2 alusel määrata 2021. aasta huvitegevuse ja hariduse lisatoetuse taotlusvõ-
rdele ülejäänud rahaliste vahenditest toetus:
• Emmaste vaba aja keskusele 500 eurot Hiiumaa noorte inspiratsioonipäeva HAIP 2021 läbiviimiseks;
• Hiiumaa spordikoolile 705 eurot „Hiiumaa ekstreemspor-
disuvi 2021“ korraldamiseks;
• mittetulundusühingule Spordiklubi Dagö DG 120,50 eurot kahepäevase noorte kettagol-
filaagri korraldamiseks Hiiumaa kettagolfiradadel ja Ratturi puhketalus;
• elamuskeskusele Tuuletorn 100,15 eurot kaljuronimise võistlusürituse „Noor tipu tegija karikasari 2021/2022“ korraldamiseks;
• Floreo OÜ-le 5040 eurot kohtumiste-töötubade korraldamiseks Hiiumaa lastele inspireerivate elukutsete esindajatega.

Kärdla põhikooli uus hoone valmib aastaga

Kärdla uue põhikooli hoone ehitus algab juba sel sügisel. Eesmärk on uus õppehoone valmis saada aasta- ja ning seal järgmisel sügisel õppetööd alustada.

Õppetöö jätkub praeguses hoones kevadeni. Seejärel vana maja lammutatakse. Uue fassaadi ja evakuatsioonitreppe saab ka Hiiumaa gümnaasiumi hoone.

Väärikalt saab esile tõstetud ka muinsuskaitsealune muusikakooli hoone, sest selle juurde sobimatu juurdeehitis lammutatakse.

Projekti elluviimisega luuakse Kärdla põhikooli õppehoone terviklik lahendus ja nüüdisaegsed õpetingimused 2490 ruutmeetril.

Uus koolimaja on planeeritud 340 õpilasele, sh 16 erivajadusega õpilasele, ja 60 töötajale.

Kärdla põhikooli arhitektuurne ja maastikuarhitektuurne lahendus leiti arhitektuurivõistlusega 2019. aastal. Võitjaks osutus arhitektibüroo Arhitekt Must võistlustööga „Asum“. Maastikuarhitektuurse lahenduse töötas välja Kino Maastikuarhitektid ning sisearhitektuurse T43 Sisearhitektid.

Kärdla põhikooli uue õppehoone ehitab Ehitus-5ECO.

Foto: Liina Siniveer

Maakonna sünnipäeval kogunesid maavanemad

16. augustil oli Hiiumaa maakonna 75. sünnipäev. Hiiumaa vallavanem Herge Tasuja tänas sel puhul endise maavalitsuse saalis valla tänukirjaga

ja Klaasipanga selleks puhuks kujundatud teosega endiseid maavanemaid (vasakult):

- Tiit Laja, maavanem aastatel 1994–1999,

- Tarmo Mänd, maavanem aastatel 1989–1994,
- Hannes Maasel, maavanem aastatel 1999–2012,
- pikaajaline maasekretär

Piret Sedrik, kes oli maavanema ülesannetes aastal 2017,

- Riho Rahuoja maavanem aastatel 2012–2017.

Volikogu otsustas koroonatoetuse kasutamise

Augustikuu vallavolikogu istungil otsustati kasutada riigilt Hiiumaa vallale eraldatud koroonast tingitud investeeringutoetust Emmaste põhikooli ventilatsioonisüsteemi väljaehitamiseks ning Suuremõisa spordihoone ja Pühalepa vaba aja keskuse soojatorustiku ehitamiseks.

Riigi lisaeelarvest eraldatud toetuse eesmärk on toetada kohaliku omavalitsuse üksusi investeeringute ning lammutamise ja remondiga seotud tööde tegemisel, et aidata kaasa majanduse elavdamisele. Toetus on mõeldud eelkõige ruumide ventilatsiooni parandamiseks, hoonete

energiatõhususe suurendamiseks ja ebavajalike hoonete lammutamiseks.

Hiiumaale eraldatud 235 000 eurot jagati kahe projekti vahel: Emmaste põhikooli ventilatsioonisüsteemi väljaehitamiseks 200 000 eurot ja Suuremõisa soojatorustiku ehitamiseks 35 000

eurot. See hõlmab kahte hoonet: Suuremõisa spordihoone ja Pühalepa vaba aja keskuse noortekeskus, kus praegu on õliküte. Eesmärk on liita need kaugküttesüsteemiga, mis on keskkonnasäästlikum ja majanduslikult mõistlikum.

Mõlema projekti ettevalmistustööd on tehtud ning valmis hanke välja kuulutamiseks.

Eelmisel aastal kasutas Hiiumaa vald sarnast investeeringutoetuse meedet Hiiumaa spordikeskuse ehitustööde lisarahastamiseks.

Suve sai nautida mugavamates supluskohtades

Hiiumaa vallavalitsus muutis sel suvel Hiiumaa supluskohtad rannalistele mugavamaks, varustades need uute riietuskabiinide, pinkide, laudade ja infotahvlitega. Luidja randa rajati hõlpsamaks liikumiseks teisaldatav moodultee.

Kokku paigutati supluskohtadesse 14 riietuskabiini, 14 seljatoega pargipinki, 11 piknikukomplekti, seitse infotahvli ja 13 lamamispinkki. Uuenduskuri läbisid Luidja,

Liivalauka, Kassari, Lussuliva, Mangu, Kärdla Hausma ja Rannapaargu supluskoht.

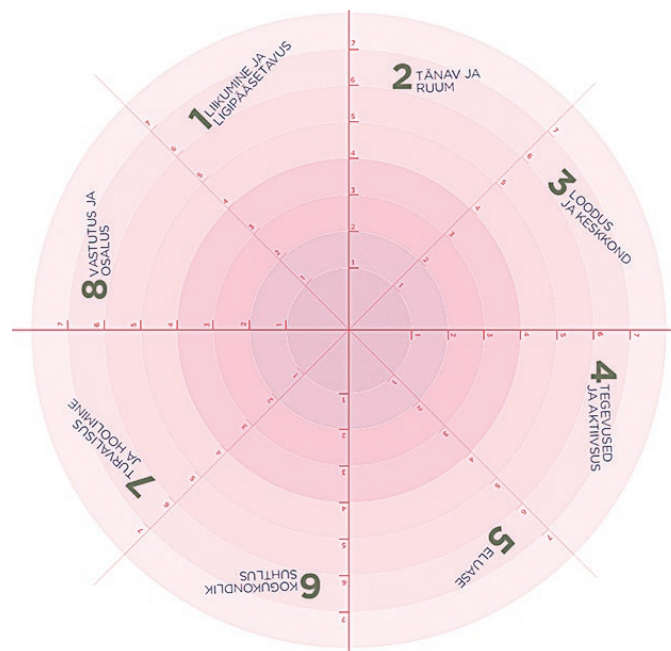
Rannamööbli valmistas IOR Concrete, riietuskabiinid Clemson OÜ, paigalduses oli abiks OÜ Mullaabi.

Infotahvliks oleva loodust ja UNESCO ala kajastava teabe kokkupanemisel olid abiks keskkonnaametist Andres ja Rita Miller ning Lia Rosenberg. Tekste kohendasid Tiitu Heldema, Helgi Põllo ja Karin Poola. Illustreerivad fotod

on Tiit Leitolt, kujundus Peeter Roastolt. Tõlke tegi Rapla Tõlkebüroo.

Projekti „Hiiumaa supluskohtade arendamine kasutajasõbralikuks“ kogumaksumus on 66 778,80 eurot, millest „Maakondade arengustrateegia elluviimise toetusmeede“ rahastab 50 001,75 euro ulatuses.

Lisaks on Hausma supluskohta rajatud trepp, mis ehitati kodanikualgatuse korras kaasava eelarve vahenditest.

Võimalus kaasa rääkida: kodukoha kompass

Hiiumaa vallavalitsus kutsus saare elanikke ja külalisi kaasa mõtlema Hiiumaa avaliku ruumi kvaliteedi üle ning ootab uusi mõtteid olukorra muutmiseks.

Palume täita lühike kodukoha kompassi küsimustik valla veebilehel rubriigis „Hetkel tähtis“ ning mõtiskleda abistavate küsimuste toel oma kodukoha olukorra üle. Sinu info on väärtuslik alus nii üldplaneeringu koostamisel kui ka arengukava uuendamisel.

10. augustist 10. septembrini on Kärdla kultuurikeskuses avatud Eesti Koostöö Kogu koostatud rändnäitus „Kodu-

koha kompass“, mis avab linna- ja elanike heaolu vahelisi seoseid ning ärgitab elukeskkonna teemal kaasa rääkima. Ühiselt koostatud kompass on aluseks ka Hiiumaa avaliku ruumi analüüsimisel.

Kodukoha kompass on mänguline mõtlemise tööriist erinevate kohtade hindamiseks. Mäng pakub kaheksa teema ja neid avavate küsimuste kaudu lihtsa raamistikku, mille toel üksi või rühmana mõelda oma kodukoha avaliku ruumi peale. Kas see koht loob heaolu? Mis on selle paiga tugevad, aga ka parandamist vajavad küljed? Aitäh vastamast!

Kaasav eelarve 2022 ootab ettepanekuid

Hiiumaa vallavalitsus kutsub valla arengust huvitatuid tegema ettepanekuid valla kaasavasse eelarvesse hiljemalt 20. septembriks 2021 avalikult kasutatava investeeringu tegemiseks või ürituse korraldamiseks 2022. aastal.

Ühe idee hinnanguline maksumus saab olla 1000 kuni 10 000 eurot.

Korrektset esitatud ettepanekud suunab vallavalitsus rahvahääletusele, mis toimub 7.–28. oktoobril 2021. Hääletusel saab osaleda iga vähemalt 16aastane inimene, kelle elukoht on Hiiumaa valla territooriumil. Hääletada saab kuni kolme ettepaneku poolt.

Palun saatke oma väärt ettepanek e-postile valitus@hiiumaa.ee või paberil ühte vallamajadest: Kärdlas Keskvaljak 5a, Kõrgessaare Kõpu tee 8, Käinas Hiiumnt 28, Pühalepas Tempa külas või Emmastes.

Küsimuste korral pöörduge Hiiumaa vallavalitsuse arenguspetsialisti poole: aivi.telvik@hiiumaa.ee või 517 5585.

Põhjalikuma info leiad valla kodulehelt <https://vald.hiiumaa.ee/kaasav-eelarve>.

Head pealehakkamist!

Üle saare paigaldatakse põnevatesse kohtadesse 25 infotahvli

Hiiumaa vallavalitsus viib ellu projekti „Hiiumaa huviväärsuste, pärand- ja loodusobjektide viidastamine“, mille raames koondatakse Hiiumaa huviväärtuste kohta põnevam teave ja selle põhjal paigaldatakse üle saare 25 infotahvli.

Projekti üks eesmärk on esile tõsta saare pärandit kandvad värvikad külad ja sealt pärit tuntud inimesed, ajalugu ning tegemised.

Lisaks juba paigaldatud 11 tahvliks on valmis saanud järgmised kümme tahvli, mis tähistavad Mihkli talumuuseumi, Lauka, Kõpu, Kaigutsi, Palade, Haldi ja Tubala küla, Jausa vesiveskit, Putkaste mõisa ja Suuremõisa.

Ettevõtmist toetab Hiidlaste Koostöökogu Leade-ri meetmest „Külaarendus ja kogukonnateenused“ 14 553,00 euroga, projekti kogumaksumus on 16 170 eurot.

Infotahvliks tekstit valmised koostöös Hiiumaa muuseumiga. Tahvliks paigaldab OÜ Riburada.

Inimene kogukonna heaks

Jätkame artiklisarja, kus tutvustame Hiiumaa avaliku sektori töötajaid ja nende tööd.

KÄROLYN KIVISTIK
vallavalitsuse avalike suhete spetsialist

Kristel Üksvärav: usun Hiiumaasse ja Hiiumaa potentsiaali

Juunis asus Hiiumaa turismiklastri juhina ametisse Kristel Üksvärav. Kristeli vastutusalas on kogu saare turism, turundus ja mainekujundus. Tema peamine ülesanne on turismiklastri käima lükkamine ja juhtimine: „Mul on hea meel, et esimesed liikmed ja juhtgrupp on juba olemas. Kuid see on alles algus. Nüüd tuleb edasi tegutseda – nii klastri liikmeid juurde saada kui ka turismiga seotud tegevust järjest ette võtta ja vaadata, mis on tehtud, mis on pikemad plaanid ja mida saab kiiresti ära teha.“

Turismiklastri võimalike liikmete poole on Kristel seni otse pöördunud, käinud nendega kohtumas ja suhelnud. Ta leiab, et see jätkub nii ka tulevikus, kuid julgustab kõiki, kes turismiklastri vastu huvi tunnevad ja kes tahavad sellega liituda või rohkem infot saada, ka ise temaga ühendust võtma.

Turismiklastrisse kuuluvad juba SA Hiiumaa Sadamad, SA Hiiumaa Muuseumid, OÜ MaineGrupp, OÜ Tiit Reisid, Hiiumaa tarbijate ühistu, Tuuletorn ja Hiiumaa vald toetajaliikmena.

Lisaks turismiklastri loomisele tegeleb Kristel muudegi turismi ja Hiiumaa turundamisega seotud teemadega. Tööle asudes vajas kohe tema kiiret panust Hiiumaa uus veebivärav www.hiiumaa.ee, millega Kristel tegeleb nüüdki. Samuti on tema ülesanne lahendada saare turismiinfo süsteem ja kõik, mis puudutab turismiinfopunkti ning EASiga seotud turismitegevust laiemalt.

Sünergia ja tugevam sõnum

Kogu turismiklastri ja Kristeli teema on see, kuidas Hiiumaal juba kõik olemasolev tore ja hea kokku siduda ja seda võimendada, et tekiks sünergia, tugevam sõnum ja rohkem nii inimressurssi kui ka raha. Ta lisas, et see ei tähenda, et klastri partnerid ise turundust enam ei tee: „Nende põhitegevus ja suunad jätkuvad, kuid neil on klastrist tugi ja meil on koos suuremad ühised tegevused, mis omakorda toetavad nii Hiiumaad üldiselt kui ka klastri liikmete tegevust ja tulemusi.“

Kristel usub Hiiumaasse ja Hiiumaa potentsiaali väga hea ja erilise turismi sihtkohana. Hiiumaad on äsja rahvusvaheliselt esile tõstetud kui kohta, kus saab eralduda. Kristel leiab, et see muutub maailmas üha tähtsamaks. Tema sõnul on selle tekitanud nii pandeemia olukord kui elu üleüldse: „Kogu meie elustiil, meie kiirus, info tarbimise hulk – kõik mõjutab seda, et sul on ühel hetkel vaja kohta, kus juhe seinast tõmmata.“ Ta lisas, et Hiiumaa puhul on kindlasti olulised ka kultuuriüritused, spordivõistlused ja muud toredad ettevõtmised. Kristeli sõnul ei tähenda eraldumine, et Hiiumaa peaks olema tühi kummitussaar.

„Ühtpidi tuled siia puhkama, teistpidi on sul võimalus mitmesuguseks aktiivseks tegevuseks,“ rääkis Kristel. Ta märkis, et paljud tulevadki Hiiumaale just kindlateks üritusteks.

Kristeli sõnul ei ole tähtsust sellel, kuidas ja mis ajendil keegi Hiiumaale jõuab. Oluline on, et tulakse ja meie oleksime valmis pakkuma seda, mida oodatakse ja otsitakse, ning ka just selle mõttega, et tekiks soov siia tagasi tulla. „Kui mõelda, kui palju on maailmas valikuid, mille vahel otsustada, kuhu reisida, kuhu minna! Oluline on, kuidas selles konkurentsist nähtaval olla, eristuda,“ leidis Kristel.

Samas teab ta ka ütlust, et kas neid turiste on siia nii palju vaja: „Ma ei tea, kui palju on palju ja ei jääks sellesse kinni. Pigem ütleksin, et olen nõus ka nendega, kes arvavad, et Hiiumaa peaks olema koht, kuhu saab n-ö kadakate vahele ära kaduda. Arvan, et see on tasakaalu leidmise küsimus.“

Potentsiaal on suur

Kristeli sõnul on Hiiumaa turismi ja turismiettevõtluse potentsiaal suur. „Turismivaldkonda ei tasu kindlasti alahinnata, selle võimsust ja kasu, mida sellega saaks Hiiumaale tuua. Et seda teadvustada ja esile tõsta on samuti üks minu ülesandeid,“ rääkis Kristel.

Ta soovib anda oma panuse Hiiumaast rääkimisi-

sel ja Hiiumaa pildil hoidmisega. „Mida suurem on teadlikkus Hiiumaast ja mida tugevam on kogu ring alates kohalikest ettevõtjatest, reisibüroodest, korraldajatest. Lisaks oleme veel seotud Eesti valitsuse otsustega, näiteks seoses parvlaevaliiklusega – see kõik on omavahel seotud,“ rääkis Kristel.

Saarele oodatud

„Mulle meeldib teadmine ja tunne, et mind on siia justkui oodatud – see on kuidagi tajutav. Mulle meeldib ka see, kuidas mind vastu on võetud,“ rõõmustas Kristel. Tema sõnul on üks asi teha oma tööd ja teha seda pühendunult, aga õhkkond on seejuures samuti hästi oluline.

Samuti ütles ta, et oma tööd on lihtsam teha, kui usud sellesse, mida teed. Aastate jooksul on tal tulnud erinevaid projekte ellu viia ja üks üksjagu keeruline on kogu teavitustööd ja turunduse poolt teha, kui side temaga puudub, rääkimata sellest, kui üldse ei usu sellesse: „Kuna ma olen Hiiumaa usku, siis see lihtsustab kõike. Sellest saan juba suure osa jõust ja energiast.“

Päris tagasiside

Hiiumaal on Kristelile juba korduvalt rõhutatud koostöö olulisust ja seda ootab ta ka ise.

Väike kogukond nagu Hiiumaal on Kristeli sõnul ühtpidi hea, aga tekkida võivad ka omad kitsaskohad. Ta soovib, et tagasiside, mida antakse, oleks päris ja konstruktiivne ning aitaks edasi. Kristeli jaoks oleks esimene samm öelda tegijale otse. Kuna Hiiumaa kogukond on väike, ei ole üldiselt keeruline näiteks projekti või algatuse eestvedaja kontakt leida. Sotsiaalmeediat ta kindlasti esimese asjana sellistel puhkudel ei kasutaks. Püüaks kõigepealt ikka otse suhelda ja lahendusi leida või pakkuda. Mõõnduseks siinjuures on positiivne tagasiside – seda pole Kristeli arvates, nii eestlaste kui ka hiidlaste loomust arvestades, kunagi liiga palju.

Suvi justkui vahele jäänud

Kristel naljatleb, et Hiiumaale jõudmine on tekitanud olukorra, kus ta sel suvel pole isegi tillijuppi jõudnud maha panna: „Kui koroonaajal 1,5 aastat Hiiumaal mandrile kaugtööd tegin, said kõik asjad tehtud, aga kui siia päriselt tööle tulín, on mul tunne, nagu poleks suve olnud ja ma ei teagi, mis see vaba aeg on.“ Lisaks tekitas ootamatu praamikriis olukorra, kus Kristelile tuli tööd palju juurde.

Kõigest sellest hoolimata jõudis Kristel siiski osaleda avatud talude päeval ja tegeleda maja renoveerimisega. Tal on kolm ägedat last. Kristel arvab, et nendega koos olemine ongi see, mida ta kõige rohkem väärtustab ja hindab. Ta soovib, et oleks veelgi rohkem aega nendega koos olla. Merd armastab ta ka ning seda Hiiumaa ümber õnneks jagub!

Arenduskeskust juhhib Liis Lukas

SA Hiiumaa Arenduskeskus juhina alustas 12. augustil tööd Liis Lukas.

Liis on varem töötanud siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (SMIT) õigusosakonnas, Kaitseväe logistikakeskuses ja Eesti noorsootöö keskus.

Ta on lõpetanud Tartu ülikooli riigiteaduste erialal (BA) ja saanud magistrikraadi Tartu ülikooli Euroopa kolledžist. Keskhariduse omandas ta Viimsi keskkoolis.

„Arenduskeskuse juhina plaanin kindlasti panustada asutuse nähtavamaks tegemisse. Ühtlasi pean väga oluliseks organisatsiooni sisemist arengut ning ühiste eesmärkide seadmist,“ ütles Liis Lukas.

SA Hiiumaa Arenduskeskus põhiülesanne on ettevõtjate, vabaühenduste ja kohaliku omavalitsuse nõustamine ja arendamine, sihtkoha turundamine ning maakonnale olulises arendustegevuses osalemine. Hiiumaa arenduskeskus on MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused liige ja kuulub üle-eestilises maakondlike arenduskeskuste võrgustikku. Koostöös Hiiumaa vallava-

litsusega vahendab arenduskeskus ettevõtjatele ja mittetulundusühingutele mitmesugust infot.

Palju edu ja rõõmu uues ametis!

Juristi kohale asus Külli Vallimäe-Tuberg

Juulis alustas Hiiumaa vallavalitsuse juristina tööd Külli Vallimäe-Tuberg.

Hiiumaa elanik on Külli selle aasta aprillist, tihedamalt on ta saarega seotud olnud aga 2015. aastast, mil ostis siia suvekodu. „Sellest ajast veetsime perega üha rohkem aega Hiiumaal. Siis hakkas süvenema ka soov ja veendumus, et siia me elama tuleme,“ rääkis Külli. Hiiumaa valla kevadine juristi töökuulutus köitis Külli tähelepanu ja kuna see oli üleval pikalt, jõudis ta selle ajaga oma asjad läbi mõelda ja otsustaski tulla saarele päriseks.

Külli lõpetas 2002. aastal Tartu ülikooli usuteaduskonna bakalaureuseastmes ja jätkas seejärel õpinguid usuteadukonna magistriõppes, mis jäid siiski lõpuni käimata: „Kuna elu kujunes nii, et järjest rohkem osutus vajalikuks õigusteaduse tundmine, siis sattusin juurat õppima.“ 2013. aastal lõpetas ta magistriõpingud õigusteaduskonnas. Juristina on Külli seni töötanud kohustussteemis. Peamiselt on ta olnud seotud Tartu halduskohtuga, mõnda aega oli Külli ka riigikohtu halduskolleegiumi nõunik.

Külli peres on üles kasvanud kolm tütart, kaks neist on juba täisealised ja noorim alustas Tartus gümnaasiumiõpinguid.

Vabal ajal meeldib Küllile lugeda, matka-

ta ning ta armastab aiatöid teha. „Vahepeal nokitsen vana mööbli kallal. Läbisin Viljandi kutseõppekeskuses pehme mööbli restauroatori õppe, et oleks ka mingi käeline oskus ja tunne, et saan oma kätega midagi tehtud,“ rääkis Külli.

Kõrgessaare osavalla haldusjuht on Vello Kallas

Juulis alustas Kõrgessaare osavalla haldusjuhina tööd Vello Kallas. Haldusjuhi töö ei ole Vellole võõras. Varem on ta töötanud ASis Hiiu Kalur haldusjuhatajana, Lääne politseiprefektuuris majandustalituse vanemspetsialistina, rahvusvaheliste vedude autojuhina ja OÜs Faasion ehitusmaterjalide lao juhatajana.

Vabal ajal meeldib Vellole kalal käia.

Edu uues ametis!

Palade spordihoone. Foto: Kärolyn Kivistik

Palade spordihoone energiatõhusaks muutmise projekt sai rahastuse

Pühalepa osavald esitas taotluse „Palade spordihoone energiatõhusaks muutmise“ Euroopa Liidu struktuurivahenditest rahastamiseks ning sai positiivse vastuse.

Spordihoone ehitustööde algus on Pühalepa osavalla vana Liili Elleri sõnul planeeritud järgmise aasta juulisse ja tööd peaksid lõppema oktoobris 2023.

Energiaauditist lähtudes on kavas Palade spordihoone välisseinte soojustamine ja renoveerimine, katuse soojustamine ja renoveerimine, akende vahetamine, soojustagastusega ventilatsioonisüsteemi projekteerimine

ning rajamine, küttesüsteemi renoveerimine koos projekteerimisega, hooneautomaatika süsteemi rajamine, valgustuse renoveerimine ning PV-paneelide paigaldamine.

Ehitustööd maksavad 798 000 eurot, toetus sellest 58 protsenti ehk 462 840 eurot ja omaosalus 335 160 eurot.

Esialgu oli projekti maksumus 792 000 eurot. Eller ütles, et maksumus suurenes rahastaja tähelepanekuid arvesse võttes, mistõttu osavald korigeeris eelarvet.

„Palade spordihoone energiatõhusaks muutmise on esimene projekt, kus saame toetuda Hiiumaa energia- ja kliimakavale,“ lisas Liili Eller.

rot. Esialgu oli projekti maksumus 792 000 eurot. Eller ütles, et maksumus suurenes rahastaja tähelepanekuid arvesse võttes, mistõttu osavald korigeeris eelarvet.

Vigri lasteaia hoovis uued mänguvahendid

Suve keskpaigast rõõmustab Kõrgessaare Vigri lasteaia lapsed uus mänguväljak. Juulis toimetati lasteaia hoovile OÜ Tommi Play ehitusmehed, kes paigaldasid mängulinnaku väikelastele, kaks liivakasti koos katetega, mängulinnaku suurematele lastele, kõispüramiidi, kaubarongi ning tasakaaluraja.

Uue liiva tõi mänguväljakule JV Ehitus & Arendus OÜ. Vanad atraktsioonid lammutas ja vedas minema DagoEkspert OÜ.

Kogu projekti eelarve oli 38 000 eurot.

Toredat avastamisrõõmu!

Uus mängulinnak Vigri lasteaias. Foto: Liina Siniveer

Pühalepa osavald korrastas muinsuskaitse toel Partsi veskit

Juulis lõppenud ehitustööde käigus korrastati Partsi veski katuse konstruktsioonid ja katus, mis oli auklik ja lasi sademeid läbi. Katus eemaldati ja ehitati uus, SBS-kattega katus. Veski kehandilt eemaldati irdunud värv ja kate, augud täideti ja krohviti ning kogu kehand värviti valge lubivärviga.

Tööd maksid 12 475 eurot,

muinsuskaitseameti toetus sellest 9980 ja Pühalepa osavalla omaosalus 2495 eurot.

Tööd tegi Willu OÜ.

Hiiumaa osavaldade valitsused esitasid muinsuskaitseametile 12 taotlust saare mälestiste ja muinsuskaitsealal asuvate ehitiste säilitamiseks, hooldamiseks, konserveerimiseks ja restaureerimiseks. Toetust sai kaheksa objekti.

Partsi veski. Foto: Kärolyn Kivistik

Emmaste lasteaed avas kolmanda rühma

Augustist on Emmaste lasteaia taas avatud kolmas rühm Muhvi.

„Oleme kogu kollektiiviga väga rõõmsad, et lapsi meie piirkonda juurde tuleb,“ ütles Emmaste lasteaia juhataja Liina Lepamaa. Talis, et kahte rühma lapsed enam ära ei mahu.

Emmaste lasteaias on 48 kohta, täidetud on neist 38. Lepamaa sõnul on tänu kolmanda rühma avamisele lasteaias

veel vabu kohti ja lapsed on oodatud. Lasteaiahoone rühmaruumid võimaldavad ühte rühma 16 last.

Muhvi rühmas on tööl kaks õpetajat ja üks õpetaja abi.

Emmaste lasteaia kolmas rühm tuli sulgeda 2018. aastal, kuna prognoosid, aga ka tegelik olukord näitasid laste arvu vähenemist haridusastutustes. Nüüd on laste arv taas tõusuteel.

Käina kardiraja ehitab AS Tariston

Käina spordikeskus kuulutas mais välja hanke uue kardiraja ehitaja leidmiseks. Parima pakumuse tegi AS Tariston.

Hanke eesmärk on kooskõlas Spordi tn 8 ja lähiala teise detailplaneeringuga ehitada välja Käina kardirada.

Tööd hõlmavad kardiraja alus- ja kattede konstruktsioonide ehitustööd koos sademeveeka-

nalisatsiooni, drenaaži ja piirdeaedadega.

Projekteeritud kardirada on ligi kilomeeter pikk ning sellel liigutakse päripäeva. Rajale on projekteeritud üheksa kurvi: viis on paremale ning neli vasakule.

Kardiraja ehitustööd maksavad 614 732 eurot koos käibemaksuga.

Hiumaa koolid said jäätmete sortimisjaamad

Hiumaa kaheksasse kooli paigaldati enne uue õppeaasta algust 37 jäätmete sorteerimisjaama. Õpilastel ja töötajatel on nüüd võimalik olmejäätmeid sortida neljaks: pakendi-, bio-, paber/papp- ja segaolmejäätmed. Projekti osa on ka kõikide seotud inimeste koolitamine, miks ja kuidas õigesti olmejäätmeid sortida.

„Lapsed on väga keskkonnateadlikud ning oskavad tegelikult hästi ka jäätmeid sortida: seda õpetatakse nii koolitundides kui töönaoliselt ka kodus järjest rohkem. On oluline, et õppekeskkond soosiks lisaks teoreetilistele teadmistele praktilist kogemust ja oskust,“ ütles Hiumaa vallavanem Hergo Tasuja.

Eesti ringmajandusettevõtete liidu (ERL) tegevjuht Margit Rüütelmann lisas, et eeluring näitas, et Eesti maakonnad ja koolid on sortimisvõimaluste poolest väga erinevad. „Meie suurem eesmärk on varustada kõik Eesti koolid ühesuguste sortimisjaamadega, et koolides üle Eesti oleks ühtne jäätmete liigiti kogumise süsteem ja koolilastel tekiks võimalikult varakult jäätmete liigiti kogumise harjumus,“ rääkis Margit Rüütelmann. „Hiiu-

maa valla kujul leidsime aktiivse koostööpartneri, kes tuli meie mõttega kohe kaasa ja kes ise on väga huvitatud, et kõikides maakonna koolides sorditaks olmejäätmeid ühtsetel alustel.“

Ta lisas, et kool on suurepärase koht, kus omandada jäätmete sortimise kogemused, aga ka teadmised, mis jäätmetest edasi saab. „Näiteks biojäätmetest komposti tegemine on jõukohane kõigile nii omas kodus kui ka maakoolide puhul kooliaias. Komposti tegemine nõuab aga oskusi, mida saame liidu poolt jagada,“ lausus Rüütelmann.

ERLi abiga paigaldati koolidesse sortimisjaamad, lisaks vaadatakse koostöös omavalitsuse ja jäätmevedajaga üle õues olevad kogumismahutid, et koolimajas sees kogutavad jäätmeliigid oleks võimalik

ka õues panna liigiti ja nad jätkaksid oma teekonda materjalina ringlusesse.

Hiumaa projekti algatas Eesti ringmajandusettevõtete liit. Projekti toetasid Hiumaa vallavalitsus, SortAider OÜ, BioBag Baltic OÜ, EJKL Kompetentsikeskus MTÜ, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ, Eesti Pakendiringlus OÜ, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ, Eesti Keskkonnateenused AS, Ragn-Sells AS, Epler&Lorenz AS, Enefit Green AS, EcoPro AS, Mullaabi OÜ, Hiumaa Jäätmejaam OÜ, RVM Systems OÜ, Coop Hiumaa, Hiumaa ettevõtjate liit.

Sorterid paigaldati Hiumaal riigikoolidesse Hiumaa gümnaasiumi ja Hiumaa ametikooli ning munitsipaalikoolidesse Emmastes, Käinas, Kärđlas, Laukal, Paladel ja Suuremõisas.

Eesti ringmajandusettevõtete liidu abiga paigaldati Hiumaa koolidesse sortimisjaamad. Foto: ERL

Ühtne jäätmete liigiti kogumise märgistus levib üle Eesti

Hiumaal võetakse juuba sel aastal kasutusele uued jäätmete liigiti kogumise märgistus.

SA Things eestvedamisel analüüsiti Taani jäätmete liigiti kogumise piltmärgiseid ehk piktogramme ning uuriti, milliseid neist saaks Eestis kasutu-

sele võtta. SA Things tegevjuhi Kristiina Kerge sõnul on selles projektis väga oluline kohalike omavalitsuste huvi ja valmisolek uusi piktogramme kasutu-

sele võtta ning on rõõm tõdeda, et huvi on olnud suur.

Uut märgistust hakkavad kasutama lisaks Hiumaale näiteks Narva linn, Saaremaa vald,

Saku vald, Tallinna jäätmekestus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu, Ekogaisma Eesti OÜ, Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus MTÜ ja mitmeid teised ettevõtted ja omavalitsused.

„Koos saame pakkuda Eesti elanikele selgeid ja mõistetaavaid juhiseid jäätmete liigiti kogumiseks. Ühtsed piktogrammid teevad liigiti kogumise kohta info edastamise selgemaks ja võimaldavad kavandada infomaterjalide ja -kandjate arendamist mitme riigi üleselt,“ lisas Kerge.

Hiumaa valla jäätmespetsialist Kadri Aljas loodab selle projekti abil Hiumaal elanikele jäätmete sorteerimise arusaadavamaks ja lihtsamaks teha. Piltmärgised on head abivahendid, et suurendada inimeste teadlikkust jäätmete liigiti kogumisest.

SA Things, Põhjamaade Ministrite Nõukogu (PMN) Eesti esinduse ja keskkonnaministeeriumi koostööprojekti uuritakse võimalusi, kas ja kuidas võtta Eestis kasutusele Taani jäätmete liigiti kogumise märgistus. Sarnane pildikeele ühtlustamise projekt on praegu käsil ka Soomes, Root-

sis, Lätis ja Leedus ning Taanis kasutab ühtset märgistust lausa 93 omavalitsust 98st. Projekti raames on järgmiste etappide kavandamiseks plaanis Põhja- ja Baltimaade projektipartnerite ja tootjate ühine arutelu uue märgistuse pakendile lisamiseks.

Eesti, Läti ja Leedu ühisprojekt sai alguse 2021. aasta veebruaris, kestab ühe aasta ning Eestis on selle juhtpartner SA Things, mille tegijad on tuntud ka Kuhuviia.ee keskkonna loojatena. Projekti peafinantseerija on Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Projekt võimaldab levitada Taani märgistussüsteemi parimaid kogemusi Põhja- ja Baltimaades laiemalt ning soodustab heade jäätmekäitlustavade kasutuselevõttu.

Projekt on otseselt seotud Põhjamaade Ministrite Nõukogu tegevusplaanis Vision 2030 seatud eesmärgiga soodustada ring- ja biomajandust, kestlikku ja konkurentsivõimelist tootmist, kestlike toidusüsteemide ning ressursitõhusaid ja mittemürgiseid tootmistükkideid.

Lisainfo: Kristiina Kerge kristiina.kerge@kuhuviaa.ee.

Tähista oma jäätmekonteiner!

AS Eesti Keskkonnateenused annab teada, et hõlbustamiseks jäätmevedaja tööd, on jäätmevaldajal kohustus konteinerid tähistada. Konteineril peab selgelt ja nähtavalt märgitud lepingu sõlmija nimi või kinnistu aadress, et autojuht saaks olla täiesti veendunud selles, kelle konteinerit ta tühjendab.

Konteinerite tähistamiseks vajalikke kleipse saab soovi korral tellida ASi Eesti Keskkonnateenused e-posti info@keskkonnateenused.ee või telefoni 1919 teel.

Selgunud on kaunid Hiiumaa kodud

Selgunud on maakondliku konkursi „Eesti kaunis kodu 2021” Hiiumaa võitjad, kes esitatakse üleriigilisele konkursile.

Maakondlikule konkursile esitatud objektidest valiti komisjonile hindamiseks seitse kodu, mille hulgas omakorda sõeluti välja kolm, mis esitatakse üleriigilisele konkursile. Need on Silvi Orviku, Liina ja Raigo Sahteli ning Anne ja Ivo Eesmaa kodu.

Silvi Orviku kodu Kärđlas

Kärđla lõunapiiril asub mõnus vaikne tänav, mille äärest leiab proua Silvi idüllilise koduaia. Oma 3000-ruutmeetrise aia on perenaine aastakümnete jooksul kujundanud müstiliseks seiklusmaaks, millesse on põimitud aiamaa, iluaed, seitse lõõgastumiskohta, kaladega tiik, laste mänguala ning kaks varjualust, neist ühte kutsutakse hellitavalt sääsepesa kohvikuks.

Aias on esindatud nii kõrgtaimestik kui ka väga palju erinevas vormis madalaid haljastusvorme, mis moodustavad üheskoos toreda terviku.

Koduaia kujundamisel on rõhku pandud taaskasutusele. Perenaise sõnul püütakse leida kõigele oma koht, et võimalikult vähe peaks vanu asju ära viskama ja uusi ostma, näiteks on väga leidlikult värvavas ära kasutatud raudvoodi otsad.

Liina ja Raigo Sahteli kodu Kärđlas

Kärđla linna keskel asub kõrvaline linnatänav, mis viib meid hästi hoolitsetud ja pühendunult loodud koduni. Perenaine Liina on loonud avarate vaadetega, samas piisavalt varjatud koduaia, millesse on põimitud lummas roosiaed, võimsad ja lopsakad kiviktaimlad ning meeli paitav Itaalia stiilis aianurk, kus leiavad tegevust ka lapsed. Liina ja Raigo kodu iseloomustavad püramiidjad kõrged taimed, mis ühelt poolt kaitsevad kodu, teisalt on vastupidavad karmidele tuultele, mida võib Hiiumaal esineda.

Anne ja Ivo Eesmaa kodu Pühalepa osavallas

Mandrilt Hiiumaale saabudes leiab mõne kilomeetri pärast Anne ja Ivo kodu, mis on pühendumusega üles ehitatud. Esialgu poena kasutuses olnud majast on pererahvas ümber ehitanud õdusa talumaja, kus elavad harmooniliselt koos kolm põlvkonda. Haljastuses leidub nii mikro kui ka makrovorme. Suur kiviktaimla moodustab maja eespool madala haljastuse, mida iseloomustab tohutu liigirikkus, samas on kõik läbi mõeldult paigutatud.

Tagaaias on säilitatud põlispuude ala, mis on kombineeritud varjulembeste taimedega. Kujunduselementidena on kasutatud vanu puid ja ei puudu ka traditsiooniline kiviaed. Samuti asuvad hoovis kõrvalhooned, nagu saun, maakelder ja harmooniliselt sobiv väliköök, kus pererahvas saab koguneda ning nautida söögitagemist ja ühiselt laua taga olemist.

Hiiumaa vallavalitsus tänab kõiki osalejaid, kes komisjoni liikmeid lahkelt vastu võtsid, ning loomulikult ka neid, kes on seda ilu enda ümber märganud ja kandidaate esitasid.

Hiiumaa vallavalitsus koostöös MTÜga Eesti Kodukaunistamise Ühendus jätkab üldrahvalikus liikumises „Eesti kaunis kodu” osalemise traditsiooni, mille missioon on luua, vahendada ja talletada väärtusi, mis toetavad Eesti kodukultuuri arengut.

Silvi Orviku aeda ilmestab kaks varjualust, neist ühte kutsutakse hellitavalt sääsepesa kohvikuks. Fotod: Liina Siniveer

Liina ja Raigo Sahteli aed on avarate vaadetega, samas piisavalt varjatud.

Liina Sahteli lemmik, meeli paitav Itaalia stiilis aianurk.

Anne ja Ivo Eesmaa aia haljastust iseloomustab liigirikkus.

Silvi Orviku aed kui müstiline seiklusmaa.

Pildil Marek Harjak, Juss Ojala ja Priit Berkmann

Jahtklubi Dago jaht Matilda 4 tuli maailmameistriks

6.–14. augustil toimusid Tallinnas Kalevi jahtklubis avamerepurjetamise maailmameistrivõistlused. Kokku astus võistlustulle tuhatkond purjetajat 104 jahi pardal 12 riigist, et võistelda kolmes klassis, kus kõigis selgusid maailmameistrid.

Kõige arvukama osavõtjaskonnaga C-klassis jäi tiitel Eestisse. ORC 2021. aasta maailmameistrid on C-klassis hiidlasest kapteni Juss Ojala Matilda 4 meeskond, kuhu kuuluvad Marek Harjak, Karlo Hmeljak, Joachim Aschenbrenner, Arne Veske, Kelly Veske, Priit Berkmann, Christopher Juul ja Felix Andresen (jahtklubi Dago).

Märkimisväärset tulemust

näitas samas C-klassis jahtklubi Dago jaht OneOff Angel-Rose II mille kapten Sven Nuutmann ja meeskonna liikmed Mihkel Kost, Martin Länts, Henri August Silluta, Luca Rimmel, Kevin Melvin Aasav, Kristiina Truuverk, Argo Vooremaa. Üldarvestuses jäi OneOff Angel-Rose II viiendaks.

Lisaks tuli B grupi amatööride arvestuses võitjaks samuti jahtklubi Dago jaht Olympic, mille kapten Tiit Vi hul ja meeskond Meelis Pielberg, Ivo Kais, Tanel Trööp, Indrek Ulla, Kaarel Kruusmägi, Tarmo Vesberg, Raul Vane, Raul Vinnal ja Aivar Kaljumäe.

Palju õnne võitjatele!

Spordikooli uus õppeaasta alustab septembris

ELO SAUE

Hiiumaa spordikooli direktor

Koos üldhariduskoolide õppeaasta algusega alustab ka Hiiumaa spordikool oma uut aastat.

Rühmi ja kooli tutvustav infotund on teisipäeval, 14. septembril kell 18 Kärkla kultuurikeskuse kinosaaalis. Osaleda saab nii kohapeal kui ka veebi vahendusel. Veebilingi avalikustab spordikool kodulehel www.hiiumaaspordikool.ee esmaspäeval, 13. septembril. Infotunnile on oodatud nii noored kui ka lapsevanemad, nii algajad kui ka edasijõudnud, nii koolieelikud ja algkooliealised kui ka gümnaasistid ja vanemad – kogu spordikooli teenindusampluaa.

Endised treeningrühmad jätkavad septembri algusest tavapäraselt, trennide toimumise ajad on Hiiumaa huvihariduse registris <https://hiiumaa.huviregister.ee/> ja lisainfot saab küsida rühma treenerilt. Praegused treeningute ajad ja kohad kehtivad umbes oktoobri lõpuni. Pärast uue spordikeskuse valmimist ja kasutuselevõttu tuleb aegadesse kindlasti muudatusi.

Rohkem võistlevatel rühmadel on treeningud toimunud kogu suve ning nende tegevus jätkub vastavalt hooajale.

Üldhariduskoolidega seoses on spordikooli uus õppeaasta eriline. Hiiumaa gümnaasiumiga koostöös algavad valikursustena hommikused treeningud. Edasijõudnute jalgpallitreening on eraldi ning kõigi teiste noorte ühine üldkeheline treening eraldi. Treenerid on oma rühmade gümnaasiumiealistelt juba küsinud nende osalemise kohta, kuid noored saavad veel oma soovist treeneritele teada anda.

Oluline idee hommikutreeningute puhul on see, et õhtune aeg jääks erialaspetsiifilisteks treeninguteks ja et nende kestvust ei peaks pikendama sport-

INFO

Spordikooli rühmad ja treenerid/juhendajad uuel õppeaastal

- Jalgpall: treenerid Mario Degtjov (EKR5), Tanel Klee, EKR4, Georg Linkov (EKR5) ning Kärklas rühmad U11, U14, U17, U19, esiliiga. Tanel Kleel veel Käina-Emmaste rühm ja tulekul Kärkla lasteaia rühm.
- Kabe: juhendaja Raivo Rist.
- Kergejõustik: algajad 2.–4. klass, juhendaja Merilin Tikerber, edasijõudnud alates 6. klassist, treener Häli-Herta Haavapuu (EKR3).
- Korvpall: treenerid Koit Kalmus (EKR3) ja Risto Merimaa (EKR4) ning rühmad 2.–4. klass, 5.–7. klass, 9.–12. klass, esindusmeeskond.
- Kultuuri- ja fitnessitreener Siret Tara (EKR4).
- Orienteerumine: algajate treener Anu Saue (EKR3) ja edasijõudnute treener Elo Saue (EKR7).
- Purjetamine: treener Anni Rätsep (EKR3). Purjetamises on oktoobris hooajajärgne puhkus, treeningud jätkuvad novembris.
- Ratsutamine: treener Teele Talts (EKR4) ja juhendaja Johannes Kiiver, kummalgi edasijõudnute, kesktaseme ja algajate rühmad.
- Võrkpall: neidudel kaks rühma ja treener Marge Vähter (EKR5), noormeestel kolm rühma ja treener Ülari Kaibald (EKR5).

Treenerid jagavad meeleldi infot treeningute toimumise ja muu sportimisega seotu kohta, nende kontaktandmed leiab Hiiumaa spordikooli kodulehelt www.hiiumaaspordikool.ee.

Kõik on oodatud rühmi ja kooli tutvustavale infotunnile, mis on teisipäeval, 14. septembril kell 18 Kärkla kultuurikeskuse kinosaaalis.

lase arenguks vajalike hooldavate ja lisaharjutuste tegemise tõttu. Hommikutreeningud on eelkõige mõeldud spordis Eestis (tipp)tasemele või kõrgemale pürgijatele, kuid sobivad hästi ka neile, kellel mingil põhjusel koolipäeva järel treeningutel osaleda ei õnnestu.

Käina ja Kärkla 1. klasside õpilased saavad Eesti olümpia-komitee katseprojekti „Sport koolis“ raames eri spordialade treenerite käe all liikuda koolipäeva sees senisest tavapärasest rohkem. Klassides on kaks kuni neli liikumisõpetuse tundi nädalas rohkem ning nendes tundides tutvustatakse õpilastele eri spordialasid, toetatakse mitmekülgsete liikumisoskuste kujunemist ja omandamist erinevate spordialade kaudu.

Selliselt suurendatakse laste kehalist aktiivsust ja luuakse eeldused selleks, et kõikidel lastel kujuneb sisemine vajadus ja harjumus sportida ja liikuda. Kuna aga 1. klasside õpilastele on tänu sellele projektile sportimisvõimalusi meeldivalt palju, siis spordikooli rühmades eraldi 1. klassidele ei keskenduta. Mis aga ei tähenda, et 1. klasside õpilased ei võiks treeningrühmadega liituda – loomulikult võivad ja on teretulnud!

Spordikoolis õpivad sportimist, nii konkreetset eriala kui ka üldiselt sportimisega ja sporditegevusega kaasnevat, erinevate huvidega ja soovidega lapsed ja noored. Kõigist ei pea tulema tippportlasi. Oluline on, et spordikoolis õppinud ja tree-

ninud noor naudib liikumist, oskab harrastada erinevaid alasid ning oskab ka hinnata kõigi teiste sporti kaasatud inimeste panust.

Algõpetuses keskendutakse üldisele liikumisoskusele, riie-tusele, käitumisele võistkonnas ja kaaslastega ning treenerite ja teiste inimestega. Sel õppeaastal on plaanis harjutada eraldi ka tuttavates oludes laagrites osalemist, et kui võimalused avanevad ja Hiiumaalt välja võistlemata või suuremasse laagrisse saab minna, tunduks kõik lihtne ja arusaadav.

Treeningõpetuses on tähelepanu noore inimese kehalisel ja vaimsel enesetunnetusel. Harjutatakse enda igakülgset juhtimist ning aru saama, miks mingid asjad juhtuvad. Erialaspetsiifilisusele lisaks õpetatakse veel puhkuse, toitumise ja treeningu tasakaalu. Sportimine ei ole mitte asi iseeneses, vaid osa noore inimese terviklikust elust.

Kuna sportimine pole võimalik ilma tugiteenuste ja võistlusteta, võetakse alates 14–15aastaseid noori appi võistlusi ning muid üritusi korraldama. Noored saavad ka aeg-ajalt vastutada nooremate treeningul mõne väiksema lõigu läbi viimise eest. Kogemuste ja oskuste lisandumisel proovivad noored treeneri kaasabil teravtreeningu planeerimist ning läbi viimist. Soovijad saavad abi ja õpetust kohtunikul litsentsi või treenerikut taotlemiseks.

Hiiumaa spordikoolis saavad treenida kuni 26aastased noored. Mitmes rühmas on juba gümnaasiumi lõpetanute treeningud ühendatud kooliealistega ning see võimaldab ühelt poolt suurematel saada toredat seltskonda ja n-ö sparringupartnereid, teiselt poolt avardab nooremate sportlikku maailmapilti ja loob paremad arenguvõimalused.

Kiidame ja täname Eesti kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgruppi ning Hiiumaa valda, mis tuuvalt toetavad spordikooli õpilaste laagrites ja võistlustel osalemist!

Soovime, et lapsed jõuaksid turvaliselt kooli ja koju tagasi

KUIDO KOGERMANN

piirkonnapolitseinik

Septembrikuu on kohe käes ja paljud lapsed alustavad kooliteed. Eriti esimese klassi lastele on see uus ja põnev kogemus.

Lapsevanemad peaksid kindlasti koos lastega kõndima läbi kodu ja kooli vahelise tee ning andma neile edasi õpetussõnad. Loodame ja usume, et lapsed on jätanud meelde kõik tähtsa ja vajaliku, mis tagab neile ohutu ja turvalise teekonna.

Siinkohal tahakski panna kõikidele liiklejatele südamele, et olge tähelepanelikud ning

märgake, mis toimub liikluses ja eriti koolide läheduses. Suvi on sellel aastal olnud eriti ilus ja paljudel lastel võib minna aega, et harjuda mõttega, et algab kool ning tuleb keskenduda turvalisele liiklemisele.

On teada, et liikluses on nõrgem osaline jalakäija. Jalakäija peaks liikuma kõnni- või kergeliiklusteel, maanteel aga vasakus teeservas, sest siis on vastu tulevad sõidukid hästi märgata.

Teed ületades peab alati jälgima seda, kas autojuht on jalakäijat märganud ja annab teed. Kui teed ületatakse väljaspool asulat, kas puudub ülekäigurada, siis tuleb eriti hoolikalt

veenduda, et sõidutee ületamine oleks ohutu. Kuna septembris on päevad lühemad ja pimedat aega hakkab olema järjest enam, peab kindlasti kandma helkurit, mis tagab selle, et ollakse autojuhtidele paremini nähtav.

Lapsevanemad, kes lapsi autoga kooli ja koju viivad, peaksid lastele kordama, et sõidu ajal peab kõigil turvavöö kinni olema. Seda kommet peaks harjutama juba varakult ja olema eeskujuks teistele liiklejatele. Sõltumata teekonna pikkusest peab alati turvavöö kinnitama, sest õnnetuse korral võib päästa see teie elu.

Lapsed, kes käivad jalgrataga koolis, peaksid vaatama üle, kas rattal on kõik vajalik olemas. Jalgratta pidurid peavad olema korras, lisaks peab rattal olema signaalkell, ees valge ja taga punane tuli ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur. Pimedal ajal liikumise või halva nähtavuse korral peab oma sõiduvahendi varustama eraldi tuledega – ette valge ja taga punane tuli. Alla 16aastane sõitja peab kandma jalgratturikiivrit.

Soovin kõigile ohutut kooliteed ja toredat õppeaasta algust!

Toivo Pruuli õpilased tema mälestuspingi avamisel augusti alguses Kärdda staadionil: Maret Loopalu, Merilin Tikerber, Helen Mihelson, Kreete Pruul ja Häli-Herta Haavapuu.
Foto: Teele Rehe

Hiiumaa kodukohvikute päevad toimusid sel aastal juba teist korda: üle Hiiumaa oli avatud 30 vahvat kodukohvikut.
Foto: Teele Rehe

Pühalepa osavalla vanem Liili Eller ja Suuremõisast pärit näitleja Margus Tabor augusti alguses Mamma ja Marguse pingi avamisel Suuremõisas.
Foto: Hergo Tasuja

Augusti lõpus toimus Käinas ja Tõrvaninal Hiiumaa valla koolieelikute laager, kus lapsed kahe päeva jooksul tutvusid kaaslase ja õpetajatega ning õppisid ohutuse teemadel, matkasid looduses, mängisid ja harjutasid sotsiaalseid oskusi.
Foto: Liina Siniveer

„Septembris ei joo“ tuleb taas

1. septembril algav tervise arengu instituudi (TAI) aktsioon „Septembris ei joo“ kutsub inimesi ka sel aastal septembrikuus alkoholist pausi pidama. Ettevõtmine kogub iga aastaga tuntust ja populaarsust: mullu osales selles järeluuringu andmetel hinnanguliselt 59 000 inimest. Tänavu oodatakse veelgi aktiivsemat osavõttu. Aktsiooniga on kutsutud liituma kõik, olenemata sellest, kui palju keegi alkoholi tarvitab.

Sel aastal pööratakse kampaaniaga tähelepanu alkoholist loobumise kasudele. Alkovaal kuul jagavad vastavad spetsialistid teadmisi, kuidas alkoholist loobumine mõjutab välimust, kaalu, suhteid, und ja üldist enesetunnet.

„Kampaaniaga soovime inimestele meelde tuletada, et alkohol ei ole tavaline toiduaine, see koormab nii füüsilist kui ka vaimset tervist ja isegi ainult üks alkoholivaba kuu aitab märkimisväärselt parandada enesetunnet ja elukvaliteeti. Veelgi olulisem on, et selline ko-

gemus aitab pikemas perspektiivis oma alkoholitarvitamist paremini kontrolli all hoida,“ selgitas TAI alkoholi ja tubaka valdkonna juht Anneli Sammel.

Aktsiooniga „Septembris ei joo“ liitumiseks ei ole vaja enast registreerida. Piisab, kui on soov järele proovida, kuidas alkoholivaba kuu enesetunnet ja igapäevast elurütmi mõjutab. Rohkem infot ja tuge saab veebilehelt septembri-seijoo.alkoinfo.ee ja Facebooki lehelt „Septembris ei joo“. Aktsiooni ajal pakume osalejatele võimalust ka teistele oma osale-

misest teada anda, et neid aktsiooniga liituma motiveerida.

Varasemate aastate kogemus näitab, et enamikul osalejatest (82% eelmisel aastal) õnnestub september alkoholita läbi da ning see parandab märgatavalt nende enesetunnet ja elukvaliteeti. Mullu osalenutest ligi 70% plaanis järgmisel aastal aktsiooniga taas kaasa tulla. Paljud aktsioonis osalejad soovivatks seda ka oma sõpradele-tuttavatele.

Alkoholikultuuri kujundamises on oma roll kõigil. „Kutsume ka sel aastal tööandjaid ning organisatsioone ja kollektiive algatust toetama. See on tööandjatele hea võimalus näidata eeskuju ja poolehoidu tervistlikele eluviisidele,“ lisas Sammel.

Kampaaniat „Septembris ei joo“ rahastab Euroopa sotsiaalfond programmi „Kainem ja tervem Eesti“ raames.

Hiiumaa omavalitsuste suvemängudel

Enam kui 2000 sportlast 56 omavalitsusest osales juuli keskel Otepääl ja Käärikul Eesti-maa spordiliidu Jõud 46. omavalitsuste suvemängudel.

Hiiumaa vald teenis üldarvestuses 27. koha. Suurte ehk üle 8000 elanikuga valdade seas oldi 14.

Edukaimad olid orientee-

rujad, kes töid sel alal neljanda koha.

N16 vanuseklassis teenis Maria Eller teise koha, Marta Maripuu oli kaheksas ja Kärlin Mast 13. N21 klassis oli Siiri Talts 15. Kaksikvõit võeti N45 klassis, kui Merike Vanjuk ja Elo Saue kõiki konkurente edestasid. N55 klassis oli Anu Saue 19.

M21 klassis teenis Kustu Künnapas viienda koha, Mati Mägi M35 klassis 10., M45

klassis oli Allar Padari 28. Vanuseklassis M55 jagas Toomas Mast kolmandat kohta ja Toivo Saue oli 11.

Teatevõistkond MN45 Elo Saue, Toomas Mast, Allar Padari, Merike Vanjuk tuli neljandaks.

Vanuseklassis MN21 teenisid Siiri Talts, Kustu Künnapas, Mati Mägi ja Maria Eller viienda koha.

Tänavakorvpalli turniiril võtsid hiidlased 11. koha punk-

tid. Hiiumaa tiim Risto Merimaa, Karl-Peeter Kangur, Ron Pehka ja Andre Reinart.

Tennises oli Hiiumaa esindus Üllo Paasoja, Oliver Matto ja Leemet Käär kümnes.

Kettagolfis töid saarele 25. koha punktid Jürgen Puuri ja Priidu Koppel. Individuaalselt jagas esimene neist 23. ja teine 72. kohta.

Kergejõustikus oli Hiiumaa koondarvestuses 32. kohal. Naiste kaugushüppes oli Anet

Post 23., Kristina Joarand kõrgushüppes 8. ja odaviskes 14. Kettaheites nende kohad vastavalt 22. ja 24.

4 x100 meetri teatejooksus toodi koos Helisa Tartu ja Kreete Pilvega 12. koht.

Tüdrukud A vanuseklassis oli Kreete Pilv odaviskes 14. ja kaugushüppes 34.

Meestest oli Hergo Tasuja kuulitõukes 19. ja 100 meetri sprindis 33. Meesveteranide seas teenis Madis Annus

3000 meetri jooksus seitsmendat koha.

Omavalitsusjuhid ja spordijuhid läbisid kolmevõistluse, mis koosnes kanuüsidust, täpsuslöökidest ning täpsusvisetest.

Spordijuhtide seas oli naisest parim Hiiumaa spordikooli direktor Elo Saue. Üldarvestuses 12., suurte valdade seas viies oli Hergo Tasuja.

Ülekaaluka võidu teenis koondarvestuses Rae vald.

Maailmakoristuspäev tuleb septembris

Liikumisest „Teeme ära!” välja kasvanud ja ühtlasi maailma suurimaks kodanikualgatuseks peetav maailmakoristuspäev toimub tänavu neljandat korda – 18. septembril.

Üleilmset koristust korraldava Eesti keskkonnaorganisatsiooni Lets Do It Worldi tegevjuhi Anneli Ohvril sõnusi on maailma koristamine tähtsam kui varasematel aastatel. „Kui mõnele tundus, et keskkonna olukord paranes, kuna istusime kõik kodus, siis tegelikkus oli täpselt vastupidine. Keskkonna olukord globaalselt hoopis halvenes,” nendib Ohvril.

Selleks on mitu põhjust. Nimelt jõuab loodusesse massiliselt ühekordseid maske. „Samuti on tekkinud seltskond inimesi, kes on taas hakanud kasutama ühekordseid asju, lootes nii end paremini kaitsa viiruse eest, olgugi et sel pole mingit teaduslikku põhjendust,” lisab Ohvril. Kolmas põhjus on tema hinnangul psühholoogiline. „Kui inimene on stressis, hoolib ta ümbritsevatest inimestest, loodusest ning keskkonnast vähem.” See tähendab, et loodusest lohutust otsides läheme seda hoopis prügistama.

Eesti juhtimisel võtavad maailmakoristuspäevast osa miljonid inimesed pea 180 riigist. Sel ühel päeval, tänavu

18. septembril kääritakse jälle käised, haaratakse kõigest vanad leiva- ja saiaakotid ning sahtlist kindad, et taas pere, sõprade, kolleegide või klassikaaslastega üheskoos kodurannad ja -metsad ning linnatänavad prügist puhtaks koristada.

Eesti maailmakoristuspäeva eestvedaja Elike Saviorg tõdeb, et aktsiooni tähtsus ei seisne vaid koristamises. „Sellest veel olulisem on pöörata tähelepanu teadlikkuse kasvatamisele, säilitamiseks oma hinnalist puhas loodust ja liigirikkust. Ühtlasi, et puuduks vajadus järgmistest koristusaktsioonide järele,” selgitab Saviorg.

Seejuures ongi maailmakoristuspäev suunanud viimasel aastatel pilgu noorema põlv-

konna poole. Ettevõtmise korralduses ja teabe levitamisel mõeldakse eelkõige just lastele ja noortele. Mullu võttis koristuspäevast osa üle 30 000 eestimaalase ning neist 25 000 olid just kooliõpilased ja lasteaialapsed.

Kuigi looduses leidub prügi eri suuruses ja vormis, on maailmakoristuspäeva südamasjaks saanud suitsukonide ja väikeplasti probleemi vähendamine. Nii kutsuvad korraldajad kaasmaalasi tänavigi päevast osa võtma, et üheskoos teiste eestlaste ja miljonite inimestega oma panus anda.

Eestvedajad julgustavad koristuspäevale ka end registreerima: www.maailmakoristus.ee.

Ametikooli täienduskoolitused

Hiiumaa ametikool pakub kõigile täiskasvanutele tasuta täienduskoolitusi digipädevuse ja erialaste oskuste arendamiseks:

- eelarvete ja hinnapakumiste koostamine Google Drive'i keskkonnas maastikutehituse näite
- arvutiõpe algajatele
- Exceli koolitus – algteadmiste lihtsa andmeanalüüsini
- raamatupidamisprogrammi SmartAccounts jätkukursus
- Wordpressi baasil kodulehe ja e-poe loomise ABC
- portfoolio koostamise ja fototöötluse baaskursus
- ideest oma ettevõteteni – riskide hindamine ja protsesside juhtimine
- raamatupidamise ja mak-

sunduse algõpe koos raamatupidamistarkvara SmartAccounts rakendamisega

- CNC-pinkide opereerimise ja 3D-mudelite prototüüpimise baaskursus
- tootmisettevõtte töökorralduse alused plastitööstuse näitel
- Hiiumaa giidide baaskursus

Eelregistreerimine on avatud kooli kodulehel www.hak.edu.ee/koolituskalender.

Lisainfo telefonil 5690 7746 ja koolitused@hak.edu.ee.

Kursuseid rahastab haridus- ja teadusministeerium Euroopa sotsiaalfondi vahendist tegevuse „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine” raames.

Avatud on Hiiumaa valla mittetulundusliku tegevuse projektitoetuste taotlusvoor

Kuni 1. septembrini on avatud Hiiumaa valla mittetulundusliku tegevuse projektitoetuste taotlusvoor.

Taotleda saab toetust valla elanikele suunatud tegevusteks, mis aitavad kaasa elukeskkonna, turvalisuse, keskkonnakaitse, spordi, noorsootöö, kultuuri, hariduse, sot-

siaaltöö, tervise ja külaliikumise edendamisele. Toetust saavad taotleda avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühendused ja seltsingud.

Taotlusvormid ja Hiiumaa valla mittetulundusliku tegevuse toetamise kord: <https://vald.hiiumaa.ee/mtu-de-toetused>.

TEATED

Sotsiaaltoetuste taotlemine

- 16. septembril sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Suuremõisa raamatukogus. Info: Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997. urme.soonvald@hiiumaa.ee.
- 15. septembril sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Viskooas. Info: Pille Näksi, tel 5855 3736, pille.naksi@hiiumaa.ee.

Transporditeenus

- Kärkla piirkonnas invabussi tellimine kohalikeks sõitudeks ja mandrisõidud rehabilitatsiooni- või meditsiinasutusse eakatele ja puudega inimestele.
- Info: Pille Alevi, pille.alevi@hiiumaa.ee, tel 505 5746 või 463 6094.

Kärkla sadama saun

- 11. ja 25. septembril kell 13–15 meestele, kell 15.30–18 naistele. Pileti hind on kaks eurot ja 30 senti.

Tunnusta Hiiumaa ettevõtjaid!

Hiiumaa arenduskeskus koostöös Hiiumaa valla, Hiiumaa ettevõtjate liidu, Swedbanki ja Hiidlaste koostöökoguga kutsuvad üles tunnustama Hiiumaa parimaid ettevõtjaid.

Konkursile saavad oma ettepanekuid esitada eraisikud, ettevõtted, kohalik omavalitsus, kodanikuühendused ja muud organisatsioonid, sh kandideerijad ise. Konkursile saab esitada ühe ettepaneku igasse kategooriasse.

Võitjad kuulutatakse välja 7. oktoobril, ettevõtluspäeval, kus tunnustatakse maakonna parimaid ettevõtjaid ja vabaühendusi.

Tunnustame järgmistes kategooriates:

- **aasta alustaja** – tunnustame kuni kolm aastat Hiiumaal tegutsenud ettevõtet uuendusliku idee või võimsa alustamise eest 2020. aasta tulemuste alusel;
- **Hiiumaa sõber** – tunnustame initsiatiivikat ettevõtet või isikut, kes on oma kogemuste ja teadmistega panustanud Hiiumaa arengusse;
- **kogukonna tegija** – tunnustame Hiiumaal tegutsevat sotsiaalset ettevõtet, mille tegevus on andnud 2020. aastal

olulise panuse saare kogukonnale. Sotsiaalsed ettevõtted on ühiskondliku eesmärgiga organisatsioonid, mis kasutavad oma sihi saavutamiseks ettevõtlust. Lihtsamalt öelduna – sotsiaalsed ettevõtted müüvad oma tooteid või teenuseid eesmärgiga muuta maailma paremaks;

- **Hiiumaa mainekujundaja** – tunnustame ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kelle tegevus on 2020. aastal märgatavalt suurendanud Hiiumaa nähtavust väljaspool, parandanud Hiiumaa mainet või toonud Hiiumaale tuntust.

Kandidaate saab esitada 6. septembrini 2021. Esita oma kandidaat arenduskeskuse veebilehel või otse https://bit.ly/ettevotjate_tunnustamine_2021.

Hindamiskomisjon teeb otsused veel kahes kategoorias, nendes kategooriates hinnatakse kandidaate ainult majandusnäitajate põhjal:

- **aasta tegija** – tunnustame 2020. aastal edukalt majandanud Hiiumaa ettevõtet;
- **aasta investeerija** – tunnustame Hiiumaa ettevõtet, mis on 2020. aastal

saare ja/või oma tegevuse arendusse investeerinud.

Hiiumaa ettevõtjate liit annab samuti kaks tunnustust:

- **aasta tegu** – soovitakse tähelepanu juhtida saare majandust ja arengut oluliselt või omanäoliselt muutnud tegudele;
- **väike ja visa** – tiitel antakse väikeettevõtjale, kelle tegevus on kogukonnale väga vajalik ning keda võime seetõttu pidada justkui iseenesestmõistetavaks. Kuid tegelikult kaasnevad ka selle ettevõtte olemasolu ja igapäevase käigus hoidmisega nii võimalused kui ka riskid, mida kõrvalseisjad ei taju.

Hindamiskomisjon võtab otsuste tegemisel arvesse muu hulgas 2020. aasta majandusnäitajaid, töötajate arvu, panust maksutulu laekumisse, ettevõtte maksekäitumist, ettevõtte tegevuse seost Hiiumaaga.

Lisainfo: Hiiumaa arenduskeskuse projektijuht Angela Koit, tel 504 1337, angela.koit@hiiumaa.ee.

Ettevõtluspäeva korraldamist toetab Euroopa regionaalarengu fond.

Hiiumaa vabaiühenduste tunnustamine

Taas on käes aeg anda teada, kes on Hiiumaa tublimad kodanikud, vabaiühendused, ettevõtted ja muud organisatsioonid, kes on aktiivsed kodanikuühiskonna eestvedajad või toetajad ja viimase aasta jooksul ühiskonnas midagi head korda saatnud. Soovime esile tõsta ja tunnustada inimesi ning organisatsioone, kes muudavad meie kodukoha elu paremaks ning kodanikuühiskonda tugevamaks.

Kandidaate saavad esitada kodanikuühendused, omavalitsus, äriühingud, üksikisikud ja mittetulundusühingud ise, kes oma tublit tegevust saavad ankeedis avalikustada.

Kandidaate saab esitada 6. septembrini 2021.

Tunnustused antakse kätte 7. oktoobril toimuvale ettevõtluspäeval, kus saavad tunnustatud nii parimad ettevõtjad kui ka vabaiühendused.

2021 tunnustamise kategooriad:

- **parim kodanikuühendus** – tunnustatakse organisatsioonile, kelle tegevus 2020. aastal on toonud kaasa olulise positiivse muudatuse paikkon-

nas ja/või maakonnas, teatud väärtuste säilitamisel ja arendamisel ning kelle tegevuse tulemus on suunatud laiemale sihtrühmale kui ainult oma liikmeskond;

- **uuenduslik algatus/võimas tegu** – tunnustus antakse kodanikuühenduste hulgas sündinud uuenduslikule algatusele, mis on suurepärane eeskuju teistelegi või pikaajase tegevuse eest, mis sel aastal eriti võimsa hoo on sisse saanud;
- **koosmeelekandja** – tunnustus antakse kodanikuühendusele, kelle koostööalgatus on kandnud head vilja. On lahendatud kohalikke probleeme, tehtud sektorite vahel koostööd;
- **pärandikandja** – tunnustus antakse kodanikualgatuse korras toimivale pärandkultuurikandjale, kellele on oluline piirkondlik identiteet ja lugu, saavutanud laia sotsiaalse mõju ja kes on kaasanud oma tegevusse kogukonna mitme põlvkonna liikmeid;
- **parim vabatahtlik** – tunnustatakse isikut, kes on silma paistnud vabatahtlikus tegevuses piirkonna sotsiaalhoolekandes, kogukonna avalike

teenuste pakkumisel, keskkonnahoius, kultuuriloo ja muu külaelu edendavate valdkondade töös;

- **hooliv kodanik** – tunnustatakse kodanikku, kes märgates abivajajat, toetades ja hoolides kodanikest enda ümber, on andnud suurema panuse, kui ühiskond talt ootab;
- **kodanikuühiskonna toetaja** – tunnustatakse isikut või organisatsiooni, kes on aasta jooksul silma paistnud erilise toetustegevusega Hiiumaa kodanikuühiskonnale, osalenud vabatahtlikus tegevuses või toetanud ning soodustanud oma töötajate vabatahtlikku tegevust. Toetustena peetakse silmas nii rahalisi kui ka mitterahalisi annetusi või tegevust.

Esita oma kandidaat arenduskeskuse veebilehel või otse <https://bit.ly/kategooriad2021>.

Lisainfo: Kaja Sõrmus, Hiiumaa arenduskeskus, tel 5345 9558, kaja.sormus@hiiumaa.ee.

Tunnustamist korraldab ja rahastab Hiiumaa arenduskeskus koostöös SAGA Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Austatud Hiiumaa eakad!

Pikk ja harukordselt soe suvi hakkab läbi saama. Peagi on lapsed kooli ära saadetud ja jälle aeg pühenduda oma hobidele. Loodame, et kõik eakad, kellel tervis lubab, on vaksineeritud. On see ju eelduseks, et julgeme naabrinaisele tere öelda ja meeldivatest üritustest osa võtta.

Sellel sügisel tähistame eakate päeva Hiiumaal. Ootame teid nautima neid laulu, tüdrukute tantsu ja Tago Laevameistri pillimängu! Kes soovib, võib kaasa laulda või tantsu keerutada 3. oktoobril kell 12 Kärkla kultuurikeskuses. Saame üle hulga aja kokku lapsepõlve sõbranna või sõbraga, ajame kohvitassi juures mõnusat juttu ja kuulame uudiseid Hiiumaa valla sotsiaalvaldkonna olukorrast ja arenguplaanidest.

Võta naabriproua või -härja ja hea tuju kaasa ning tule kohale. Kui on soov osa võtta, pane nimi kirja ikka oma koduse osavalla päeva- või perekeskuses. Vajaduse korral sõidutavad väljastpoolt Kärklalt tulijad kohale bussid. Kui ka registreerimine jäi tegemata või kahtlesid viimase minutini, tule ikka kohale, kohti jagub kõigile.

Kohtumiseni Kärkla kultuurikeskuses!

Hiiumaa pensionäride ühenduse juhatus

Noore pere korterid Käinas

Käina osavalla valitsus kuulutas välja konkursi noore pere korteri välja üürimiseks.

Korterid asuvad Käinas Hiiu mnt 1d majas:

☉ korteri nr 3 üldpind on 50,2 m² ja baasüürihind 195,80 eurot;

☉ korteri nr 5 üldpind on 40 m² ja baasüürihind 156 eurot.

Vabas vormis avaldus palun saata kaina@hiiumaa.ee

hiljemalt 18. oktoobriks 2021.

Info telefonil 462 2883.

Enampakkumine riigimaa kasutusse andmiseks

Maa-amet korraldab riigimaa oksjonikeskkonnas avaliku elektroonilise enampakkumise riigi omandis olevate kinnisasjade kasutamiseks. Hiiumaal antakse 2. septembril lõppevatel

oksjonitel kasutamiseks maatükid:

Emmaste küla, Alutaguse;

Kaigutsi küla, Polli;

Kaigutsi küla, Rajala;

Pärnselja küla, Salutähe;

Pärnselja küla, Simmuste.

NÄITUSED

Hiiumaa militaarmuuseum

- ☉ Kuni 15. septembrini on avatud Hiiumaa militaarmuuseum Tahkunas endises piirivalvekordonis. Muuseumi uhkuseks on rannakaitsesuurtükkide raudade kogu: esindatud on 180 mm, 130 mm ja 100 mm suurtükirauad. Väliekspositsioonis on soomustranspordid BTR-70 ja BRDM-2, ZIL-157, GAZ-66 jt autod, tsiviilkaitsevarjend, piirivalvekaater, meremiinid, tankitõrjesuurtükk, piirivalve vaatetorn, radari- ja raadiomastid. Muuseumi peahoones on oma algsel kohal merevaatlusradar. Eksponeeritud on suurtükimürske ja mürsukesti, kiivreid, mütse ja vormiriietust, sidevahendeid ning tsiviilkaitsevarustust. Info: <https://militaarmuuseum.ee/>. Pilet viis ja kolm eurot. Avatud T-P kl 10–18.

TUULETORN

- ☉ Avatud: T–R 15–21, L– P 12–21
- ☉ Nagu Hiiumaa on oma kauni looduse ja kultuuri väga mitmekülgne, on ka Tuuletorn natukene muuseum, vähekene teaduskeskus ja pisut mängumailm. Nagu Hiiumaa on oma kauni looduse ja kultuuriga väga mitmekülgne, on ka Tuuletorn natukene muuseum, vähekene teaduskeskus ja pisut mängumailm. Elamuskeskus Tuuletorn ootab külla kõiki uusi ja vanu sõpru. Külastusi reguleerib Tuuletorn Eesti vabariigis kehtestatud piirangute kohaselt.
- ☉ Jälgi infot, sh uusi lahtiolekuaegu Tuuletorni kodulehelt tuuletorn.ee ja sotsiaalmeedias, infot saab ka telefonil 5309 8606.
- ☉ Vananaistesuve sooduspakkumine: septembris on üle 50-aastastele Tuuletorni ekspositsiooni külastusel kaks piletit ühe hinnaga ning ronimissein 50 protsenti soodsam.
- ☉ Seniorid vanuses üle 65 aasta saavad kolmapäeviti ekspositsiooni vaadata soodushinnaga kuus eurot.
- ☉ Tuuletorni tulijatel on vaja töendada oma nakkusohutust ettenäidatava Euroopa Liidu koroonatõendi või testitulemusega. Tuuletornis kohapeal kiirtesti teha ei saa.

Vaksineerimine Hiiumaal jätkub

Vaksineerimisbuss teeb Hiiumaal uue ringi 21. septembril, kui saab eelregistreerimata lasta ennast kaitsesüstida Pfizeri vaktsiiniga.

- ☉ Ajakava:
Viskoosa bussipeatus – alates kell 8.30;
Kõpu rahvamaja – kl 10.30;
Emmaste bussipeatus – kl 13;
Käina Coopi parkla – kl 15;
Kärkla keskväljak – kl 17.

Oodatud on kõik, kes said esimese kaitsesüsti 10. augustil, ning need, kes soovivad esimest kaitsesüsti saada.

Foto: Margus Heinmets

Hiiumaa on Euroopa parim saar privaatseks puhkuseks!

Briti reisiportal Kayak tegi suure küsitluse, et selgitada, millised on Euroopa parimad saared, kuhu reisida. Meie Hiiumaa võitis kategooria „Parim saar privaatseks ja eraldatud puhkuseks“.

HIIUMAA SOTSIAALKESKUS

Kõrgessaare päevakeskuses

- ☉ 7. septembril alates kl 11 massaaž. Etteregistreerimine Maiu kaudu tel 5348 6941.
- ☉ 8. septembril alates kl 10 massaaž. Etteregistreerimine Maiu kaudu tel 5348 6941.
- ☉ 8. septembril alustab seeniortantsuring. Tantsutunnid toimuvad kolmapäeviti kl 13–14.15.
- ☉ 15. septembril, 4. oktoobril alates kl 8.30 pediküüriteenus. Etteregistreerimine Heli tel 5333 9472.
- ☉ 16. septembril alates kl 13.30 massaaž. Etteregistreerimine Maiu kaudu tel 5348 6941.
- ☉ 21. septembril alates kl 8 juuksur. Etteregistreerimine Sirje Vaku tel 5666 2317.
- ☉ 23. septembril kl 13 koosviibimine. Transport: kl 12.15 Rootsi, Pihla, kl 12.30 Lauka, Viskoosa.
- ☉ Kolmapäeviti ja reedeti kl 10–14 on võimalus tervisemajas käia saunas, kehtib tunnihind viis eurot. Leiliruum mahutab kuni kolm inimest. Eraldi saunaruum meestele ja naistele. Sauna kasutamiseks enne kindlasti kokku leppida Arturi tel 505 5732.
- ☉ Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all, enne kokku leppida Inna tel 504 2292.

Omastehooldajad

- ☉ Omastehooldajate kokkusaamine 14. septembril kell 15 Hellamaa perekeskuses, 30. septembril kell 15 sotsiaalkeskuses.
- ☉ Pargikodus on külastuspiirangud, kokkusaamised toimuvad õues. Küllastamised tuleb enne kokku leppida töötajatega ja kasutada isikukaitsevahendeid: kanname maski ja desinfitseerime käsi. Haigustunnusega mitte külla tulla! Jälgime Eesti valitsuse kehtestatud piiranguid.

Hiiumaa gümnaasium

Jätka pooleli jäänud õpinguid 9.–12. klassis! Õppetöö toimub esmaspäeviti Suuremõisa lossis. Õppida ei ole kunagi liiga hilja!

Info ja registreerumine: www.hiig.edu.ee.

Kontakt: kool@hiig.edu.ee, 469 1089.

PANE ÕLG ALLA!
Aita hoida elu avatuna – vaksineeri **KOROONA VASTU** kohe!

Vaata vaksineeri.ee või helista 1247

Gerd Kanter
olümpiavõitja

Kampaaniat korraldab Terviseamet

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

JOHANNES NIIT
OTTO PAAT
MART RAUDSEPP
KOIT RANDUS
KALEV LEO
URMAS TÄHE
HEINO HOLTSMANN
URMAS LÜLL
EDIK TÄRK
RAUL KOOR
SELMA LAIDEMA
KLARISSA KASK
VILMA ROHTVEE
AINO VALDMAN
LAINE MÄGI
FRIEDA LEPS
LUULE LIIT
ÕIE RANNA
MILVI JALAKAS
ANNE LEO
LIIVI MATT
MARGARITA VASAR

Kaastunne lähedastele

SÜNDMUSED

- 1.–30. septembril Vananaistesuvi. Sündmused üle Hiiumaa. Info: www.vananaistesuvi.ee ja www.facebook.com/vananaistesuvi/
- K, 1. septembril Kassari kultuurinelpäev: avatud Kassari rahvamaja, Hiiumaa muuseumi Kassari näitusemaja, Orjaku sadama külamaja
- N, 2. septembril kl 17 Vananaistesuvi: Mall Nukke maalinäituse „Õhk” avamine Nelja Nurga galeriis kl 17–19 Hiiumaa orienteerumiseljapäevak Palukülas. Info: www.hok.ee kl 17.30 lühiradade seeriavõistluse „Kärdla purjutuuri” VIII etapp Kärdla sadamast
- 3.–5. septembril Sõru Jazz Sõru paadikuuris. Info ja programm: <https://kaunismuusika.ee/soru-jazz/tutvustus/>
- L, 4. septembril kl 12 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee kl 13–15 Eesti meistrivõistlused jalgpallis: FC Hiiumaa esindusmeeskond – FC Kose Kärdla staadionil. Tasuta kl 12–15 Vananaistesuvi: klaasi töötuba KlaasiPangas, kus saab ise klaasi lõigata, lihvida, graveerida, väänata ja sulatada kl 13 Vananaistesuvi: lossituur „Mõisa-prouad ja -preilid, naised ja tütreid” Suuremõisa lossis. Giid Vello Kasko. Registreerimine ja lisainfo: Ingrid Saarnak tel 515 8381 või ingrid@hak.edu.ee
- P, 5. septembril kl 10 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee kl 13–15 Eesti meistrivõistlused jalgpallis: Läänemaa-Hiiumaa U17 – U17 Tallinna FC Levadia II Kärdla
- Vananaistesuvi: jalutades matkaklubi Mukuga Jausas Sergo jälgedes. Info: www.vananaistesuvi.ee
- N, 9. septembril kl 17–19 Hiiumaa orienteerumiseljapäevak Laukal. Info: www.hok.ee kl 18 Nargenfestival: Pärdi päevad Hiiumaal. Pärt ja Eller Kärdla kirikus kl 20 kinoõhtu Orjaku külamajas
- L, 11. septembril kl 10–13 Eesti vaegkuuljate liidu kuulmisbussi väljasõit Hiiumaale peatusega Kärdla kultuurikeskuse ees. Oodatakse igas eas kuulmisprobleemidega inimesi ja nende lähedasi. Tule julgelt, kontrolli tasuta oma kuulmist. Kuulame saalis loenguid kuulmise hoidmisest ja kuulmise languse põhjustest. Tutvustame abivahendeid, mis aitavad teid kodus majapidamises. Kontrollime, korrastame teie kuulmisaparaadi, vahetame patarei. Info tel 506 0712. kl 12 hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee kl 12–15 Vananaistesuvi: klaasi töötuba KlaasiPangas, kus saab ise klaasi lõigata, lihvida, graveerida, väänata ja sulatada kl 13 Vananaistesuvi: lossituur „Mõisa-prouad ja -preilid, naised ja tütreid” Suuremõisa lossis. Giid Vello Kasko. Registreerimine ja lisainfo: Ingrid Saarnak, tel 515 8381 või ingrid@hak.edu.ee kl 18–19 etendus „Põhitüü” seto näitetrupilt Obinita Uus Teater (O) Kassari rahvamajas. Ette registreerimine tel 5656 9079
- P, 12. septembril kl 10 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee
- N, 16. septembril Hiiumaa noorte avatud inspiratsioonipäev #HAIP 2021 Kõrgessaare

- vaba aja keskus. Tasuta, ette registreerimisega
- N, 16. septembril kl 19 Kassari kultuurinelpäevade & suvi Kassari hooaja lõpetamine Orjaku külamajas, Hiiumaa muusikute kontsert. Info tel 5244 820 kl 17.30 lühiradade seeriavõistluse „Kärdla purjutuuri” IX etapp Kärdla sadamast.
- Vananaistesuvi: seenematk matkaklubi Mukuga Kõpus Info: www.vananaistesuvi.ee
- R, 17. septembril kl 14–18 Eesti Koolispordiliidu meistrivõistlused orienteerumises Malvestes kl 17–19 orienteerumisreede Randmäe puhketalus. Info: www.hok.ee kl 20–24 Vananaistesuvi: bussituur „Ma armastan aind Kõppu ja tagasi” algusega Pritsumaja juurest parklast. Bussis räägib giid Helgi Põllo tornidest, tormidest ja juubilaridest. Kõpu majaka üleval ja all vaata tähti tähetark Janet Laidlaga ja saame teada, mida lugesi tähtedest meremehed. Eelregistreerimisega
- 18.–19. septembril Hiiumaa 60. karikavõistlus orienteerumises Kõpus
- L, 18. septembril Vananaistesuvi: seenenäitus Kärdla keskväljakul, koostaja Karin Poola kl 12 matkapurjetamise võistlussarja Reijon Kuppi 8. etapp Sõru sadamas: Sõru regatt ja hooaja lõpetamine kl 12 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee kl 12–15 Vananaistesuvi: klaasi töötuba KlaasiPangas, kus saab ise klaasi lõigata, lihvida, graveerida, väänata ja sulatada kl 13 tuur „Kalade salaalu” Suuremõisa lossi pargi kraavidel. Giid kalateadlane Arvo Tuvikene. Lisainfo: Tuuli Tammla, tuuli.tammla@hiiumaa.ee. Tasuta kl 18 Vananaistesuvi: suur Hiiumaa–Saaremaa–Läänemaa võistukokkamine ja õhtusöök Kassari puhkekeskuses
- P, 19. septembril kl 10 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee
- N, 23. septembril kl 17–19 Hiiumaa orienteerumiseljapäevak Kärdlas. Info: www.hok.ee kl 20 ja kl 21.30 ööekskursioonid „Õõjutud Tobiase majas” Rudolf Tobiase majamuuseumis, õhtut juhib Helgi Põllo. Eelregistreerimine: info@hiiumaamuuseum.ee või 463 2091
- R, 24. septembril Vananaistesuvi: kokteilide töötuba kohvik-lillepoes Jorjen Käinas. Info: www.facebook.com/Jorjen
- L, 25. septembril, kl 13–15 Eesti meistrivõistlused jalgpallis: FC Hiiumaa esindusmeeskond – Tallinna JK Piraaja. Kärdla staadionil. Tasuta
- L, 25. septembril Maal elamise päev Pühalepa osavallas. Lisainfo: www.maalelamisepeaev.ee. Kettagolfimäng Paluküla tervisespordikeskuse kettagolfiradadel Info: www.facebook.com/DagoDiscGolf kl 12 hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee kl 19 Suuremõisa kohalugude õhtu harraste söögisaalis tassikese teega. Osalejate arv on piiratud, koha lauas saab broneerida ülekandega. Lisainfo ja broneerimine: Kadi Mustasaar, tel 528 0676 või info@suuremoisaloss.ee
- P, 26. septembril kl 10 Vananaistesuvi: hülgevaatlusretk Kärdla sadamast. Info: www.tiitreisid.ee

NÄITUSED

Kärdla kultuurikeskuses

- Avatud E–R kl 10–18, kultuur.hiiumaa.ee.
- N, 2. septembril kl 16 tekstiilikunstnik Maryliis Teinfeldti näituse „Luba, ma igatsen sind. Luba, ma ootan” avamine Kärdla kultuurikeskuses näituseruumis. Näitus jääb avatuks 30. septembrini. Avatud kl 10–16.
- Kuni 10. septembrini näitus „Kodukoha kompass” Kärdla kultuurikeskuse sammas-saalis. Eesti Koostöö Kogu koostatud rändnäitus „Kodukoha kompass” avab linnaruumi ja inimeste heaolu vahelisi seoseid ning ärgitab elukeskkonna teemal kaasa rääkima. Kodukoha kompass on mänguline mõtlemise tööriist erinevate kohtade hindamiseks. Mäng pakub kaheksa teema ja neid avavate küsimuste kaudu lihtsa raamistiku, mille toel üksi või rühmana mõelda, mis on selle paiga tugevad, aga ka parandamist vajavad küljed. Näitus avatud kl 10–16.
- Hiiumaa vald on kompass-ketta küsimustiku teinud kättesaadavaks ka veebis <https://bit.ly/3Axh4mS>. Kasuta võimalust arvamust avaldada! Sinu info on väärtuslik alus nii üldplaneeringu koostamisel kui arengukava uuendamisel.
- T, 14. september, kl 12–13 näituse „Naised Hiiumaa spordis” avamine Kärdla kultuurikeskuse sammassaalis. Tasuta. Näitus jääb avatuks 30. septembrini. Avatud kl 10–16.

Hiiumaa muuseumid Pikas majas

- Avatud E–P kl 10–17.30.
- Alates 10. septembrist näitus „Ester Lukas 90” Hiiumaalt pärit keraamiku eluteest ja töödest Hiiumaa muuseumi Pikas majas. Ester Lukase looming on valminud enamas-ti kõrghuumustehnikas, kaetud pastelsetes toonides glasuuriga. Kunstniku töodes on tunda looduslähedust ja siirust. Kunstiajaloolase Ira Einama sõnul oli Ester Lukase arengu peajooni pidev väljenduslikuma vormi ja maalilisema dekoori taotlus. Näitus jääb avatuks 13. oktoobrini.
- Näitus „Tõusud ja mõõnad – Hiiumaa tööstusliku kalapüügi lugu 1945–1991” räägib tööstusliku kalapüügi tekkest ja arengust Hiiumaal ning selle mõjust saare sotsiaalsele ja kultuurilisele oludele, mis ei jätnud puutumata ühtki toonast hiidlast. Näitusel saab vaadata ka kolme filmi Hiiumaalt kalurite kolhoosist. Aavatud on ka laste mängutuba. Näitus on avatud 28. veebruarini.
- Alates 25. augustist saab vaadata näitust „Kunstnikud, Kärdla Kooli kasvandikud”. Näitusel on oma loominguga esindatud need kunagised Kärdla kooli õpilased, kelle tööd on jõudnud Hiiumaa muuseumi kollektsiooni. Osa autoritest on klassikalise kunsti-haridusega, teised teada-tuntud harrastuskunstnikud. Enne Teist maailmasõda Kärdlas kooli läinutest on eksponeeritud Aarne Miikmaa (1908–1942), Arnold Pomerantsi (1916–1942), Paul Kammi (1917–1979), Ülo Soosteri (1924–1970), Philipp-Teedy Tüüri (1930–2003) ja Ester Lukase (1931–2013) tööd. Hilisema aja loomingust leiame saalist Tiit Valdma, Önni Öunapi, Tapio Varese, Valdek Alberi, Anneliis Lehe, Mari Aida ja Kaia Saarna jt kunstiteoseid. Näitus on pühendatud Kärdla kooli aastapäevale.

Kassari muuseumimajas

- Avatud E–P kl 10–18.
- Kuni 3. veebruarini 2026 näitus „Elu saarel. Tuli, vesi, õhk, maa”. Näitus heidab pilgu hiidlaste elu argipäeva nähtustele ja sündmustele ning pöördepunktidele saare aja-loos läbi nelja ürgelendi: tuli, vesi, õhk, maa. Kõigile teadmishimulistele suurtele ja väikestele on avatud „4 elemendi õmbluskoda”, kus saab katsete käigus ise proovida ürgelendide (tuli, vesi, õhk, maa) toimimist erinevates olukordades.
- Kappide avahoidla Kassari muuseumimajas. Varahoidlaks muudetud näituseruumis saab näha toidu- ehk piimakappe, seinakappe, pesu- ja tööriistakappe, riide- ja puhvet-

kappe, aga ka kaalukappi, lasteaiakappi, kummutit ja krahvi öökappi.

Rudolf Tobiase majamuuseumis

- 23. septembril kl 20 ja kl 21.30 ööekskursioonid „Õõjutud Tobiase majas”.
- Õhtut juhib Helgi Põllo. Palume enne registreeruda info@hiiumaamuuseum.ee või 463 2091. Teistel aegadel on muuseum avatud ettetellimisel.
- Hiiumaa muuseumi Pika maja ja Kassari muuseumimaja lahtiolekuaegadel on avatud ka meene- ja raamatupoed. R. Tobiase majamuuseum ja Mihkli talumuuseum on septembris avatud ettetellimisel.
- Info: <http://muuseum.hiiumaa.ee/>.
- Orjaku külamaja Orjaku sadamas
- Kuni 16. septembrini on avatud Leena Horma maalinäitus „Orjaku kirsid”. Leena Horma maalid on austusavaldus Orjaku sadamale ja tema rahvale. Orjaku sadam on nagu kirss tordil – väike, kuid kasvav, armas, ahvatlev, kaasakiskuv ja hiidlastele tähtis. Kirssidena mõjuvad hulpivad punased poid, mille küljes on igat masti väikelaevad-paadid koos kõige kauniga Hiiumaa rannamaastikes ... Tasuta. Kooli alguse puhul on Orjaku külamajas 1. septembril kõigile õpilastele jäätis poole hinnaga. Info: www.facebook.com/Orjaku/, tel 524 4820.

Nelja Nurga galeriis

- Avatud R–L kl 11–15, kõikidel teistel aegadel kokkuleppel.
- N, 2. septembril kl 16 tunnustatud Eesti graafiku ja maalikunstniku Mall Nukke maalinäituse „Õhk” avamine. Kohal on ka autor. „Õhk” on näitus atmosfäärist, pilvede taevastest mängudest. Õhk on kõige olulisem ja kõige salakavalam substants emakesel Maal. Ilma temata ei oleks siin elu. Kuid ta annab ka võimaluse kõiksugustele viirustele levida ja teha hävitustööd. Tänu koroonajale olen hakanud märkama märkamatu. Taevased ilmad kannavad ka kliimamuutuste märke järjest rohkem ja rohkem, mõjutades inimeste igapäeva elu, tumendades tuleviku silmapiiri, ütleb autor. Tema olümaalid kujutavad seda kaunist ja ohtlikku õhuriiki, portreerides tema erinevaid palgeid ja meeleolusid. Näitus jääb avatuks 25. septembrini.
- Galerii müügisas on vaatamiseks ja soetamiseks Hiiumaaga seotud loovisikute looming – kujutav- ja tarbekunst, ehted, trükised, kirjandus, muusika, fotograafia. Lisainfo: www.facebook.com/neljanurga.

Sõru Muuseumis

- 3.–5. septembril kl 11–17 on Sõru muuseumis viimaseid päevi avatud näitused:
- Fotonäitus „Meenutusi eestlaste teadusuuringutest Teravmägedel”. Koostajad Krislin Kämärä (Eesti meremuuseum) ja Katrin Savomägi (Eesti polaarklubi). „Näitus pakub põnevat avastamist sellest erilisest paigast, mis on Eestist ligikaudu kolmandiku võrra suurem ning kus püsielanikke on vaid umbes 2700, kuid jääkarusid veelgi rohkem. Näituse tarbeks uuriti terviklikult ja koondati info Eesti teadlaste osalusel Teravmägede tehtud ekspeditsioonidest, mis algasid 1970. aastatel ja kestavad tänini. Teravmägede olemus ja tehtud teadusuuringud on näitusel edasi antud inimeste meenutuste ja fotomälestuste kaudu,” ütles Katrin Savomägi Eesti meremuuseumi juures tegutsevast polaarklubist.
- Kertuulini (Kertu-Liina Karjuse) „Hiiumaa kontuurkaartide atlas”. Näituse autor: „See atlas on väike armastusavaldus Hiiumaale ja kummardus esivanematele. Inimesed maakaartidel on minu otsesed esivanemad ja muud sugulased. Külade kaardid on värvitud selle kandi seeliku- ja küüditriipudega, mida Hiiumaal on vaimustavalt palju erinevaid.”
- Lisaks on võimalik tutvuda Sõru muuseumi püsiekspositsiooniga.
- Info: www.facebook.com/sorumuseum, tel 5376 4040.